

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Ana TOMAŽIČ

**OCENA PRIVLAČNOSTI IN GOSPODARNOSTI
JAPONSKEGA VRTA V SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Ana TOMAŽIČ

**OCENA PRIVLAČNOSTI IN GOSPODARNOSTI JAPONSKEGA
VRTA V SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

**ASSESSMENT ATTRACTIVENESS AND ECONOMY OF JAPAN
GARDEN IN SLOVENIA**

B. SC. THESIS
Professional Study Programmes

Ljubljana, 2013

Diplomsko delo je zaključek visokošolskega strokovnega študija. Opravljeno je bilo na Katedri za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora ter ekonomiko in razvoj podeželja Oddelka za agronomijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorico diplomskega dela imenovala prof. dr. Katjo VADNAL.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: izr. prof. dr. Marijana Jakše
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: prof. dr. Katja VADNAL
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Član: doc. dr. Nika KRAVANJA
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Datum zagovora:

Naloga je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana Ana Tomažič se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani obliki.

Ana Tomažič

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD Vs
- DK UDK 712.26:635.92:631.16:159.937(043.2)
- KG japonski vrt/vrtni stili/vrtni elementi/stroški izdelave/stroški vzdrževanja/ocena privlačnosti/anketa/Slovenija
- KK AGRIS F01/E16
- AV TOMAŽIČ, Ana
- SA VADNAL, Katja (mentorica)
- KZ SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
- ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
- LI 2013
- IN OCENA PRIVLAČNOSTI IN GOSPODARNOSTI JAPONSKEGA VRTA V SLOVENIJI
- TD Diplomsko delo (Visokošolski strokovni študij)
- OP X, 40, [4] str., 18 pregl., 24 sl., 1 pril., 21 vir.
- IJ sl
- JI sl/en
- AI Cilj diplomskega dela je bil s pomočjo ankete ugotoviti prepoznavnost, všečnost in gospodarnost japonskega vrta. Predvsem nas je zanimalo mnenje anketiranih, če so jim japonski vrtovi všeč in ali so jim všeč vrtovi, ki so v Sloveniji že prisotni. Rezultati ankete kažejo, da anketiranci radi zahajajo v parke predvsem za sprostitev in iskanje novih idej za svoje vrtove. Všečni so jim parki, ki v Sloveniji že obstajajo. Pokazalo se je tudi, da ima veliko anketiranih doma vrtove, ki jih radi urejajo. Z ankete je razvidno, da si veliko ljudi želi drugačne ureditve domačega vrta, na primer japonskega vrta. Ocenili smo stroške naprave sprehajalnega japonskega vrta in njegovega vzdrževanja. Kalkulacija izdelave vrta je pokazala, da bi ljudje za izdelavo japonskega sprehajalnega vrta potrebovali precejšen vložek. Strošek vzdrževanja japonskega sprehajalnega vrta bi bil manjši kot pri cvetličnem vrtu.

KEY WORDS DOCUMENTATION

- DN Vs
- DC UDC 712.26:635.92:631.16:159.937(043.2)
- CX Japanese garden/garden styles/garden features/production costs/maintenance costs/survey/Slovenia
- CC AGRIS F01/E16
- AU TOMAŽIČ, Ana
- AA VADNAL, Katja (supervisor)
- PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
- PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy
- PY 2013
- TI ASSESSMENT ATTRACTIVENESS AND ECONOMY OF JAPAN GARDEN IN SLOVENIA
- DT Graduation thesis (higher professional studies)
- NO X, 40, [4] p., 18 tab., 24 fig., 1 ann., 21 ref.
- LA sl
- AL sl/en
- AB The objective of this diploma work is to establish recognition like ability and management of Japanese garden by the help of survey. First of all we were interested whether the people like Japanese garden or they prefer existed gardens in Slovenia. Results of this survey show that surveyed people enjoy visiting parks mainly for relaxation and in search of new ideas for their own gardens. They like existing parks in Slovenia. It became evident that many surveyed public are fond of arranging their own domestic gardens. Survey clearly indicates that many person would like to have different design for example Japanese garden. We estimated costs of Japanese stroll garden arranging and its maintenance. Arrangement calculations indicate that considerable investment for Japanese tea garden is necessary. But maintenance costs for Japanese stroll garden would be lower comparing to florist garden.

KAZALO VSEBINE

	Ključna dokumentacijska informacija (KDI)	III
	Keywords documentation (KWD)	IV
	Kazalo vsebine	V
	Kazalo preglednic	VI
	Kazalo slik	VII
1	UVOD	1
1.1	CILJ RAZISKAVE	2
2	PREGLED OBJAV	3
2.1	JAPONSKI VRTOVI SKOZI ZGODOVINO	3
2.2	VRTNI STIL	4
2.2.1	Vrt ribnik	4
2.2.2	Rajski vrt	6
2.2.3	Skalni suhi vrt	6
2.2.4	Čajni vrtovi	8
2.2.5	Sprehajalni vrtovi	8
2.2.6	Dvoriščni vrt	9
2.2.7	Puščavnikov vrt	9
2.2.8	Vrtovi danes	10
2.3	VRTNI ELEMENTI - GRADIVO	10
2.3.1	Voda	10
2.3.2	Kamenje, pesek, prod	11
2.3.3	Ribe	13
2.3.4	Rastline	14
2.4	VRTNA ARHITEKTURA	17
2.4.1	Vrtni mostovi	17
2.4.2	Poti	17
2.4.3	Kamnite luči	18
2.4.4	Vodni bazeni ali kamniti vodnjaki	18
2.4.5	Vrtna ograja, vrata in naprave:	19
3	METODA DELA	21
3.1	ANKETIRANJE	21
3.1.1	Izvedba anketiranja	21
3.1.2	Vprašalnik	21
3.1.3	Obdelava podatkov	21
3.2	OCENA STROŠKOV IZDELAVE IN VZDRŽEVANJA JAPONSKEGA VRTA	21 21
4	REZULTATI	22
4.1	SPLOŠNI PODATKI O ANKETIRANIH	22
4.2	ANKETIRANI KOT OBISKOVALCI PARKOV	24
4.2.1	Pogostost obiskovanja parkov	24

4.2.2	Razlogi za obisk parka	25
4.2.3	Vsebine, ki jih anketirani v parkih pogrešajo	26
4.3	OCENA PRIVLAČNOSTI POSAMEZNIH PARKOV	27
4.4	POZNAVANJE JAPONskega VRТА	28
4.4.1	Elementi, ki anketiranim na japonskem vrtu najbolj ugajajo	29
4.4.2	Elementi, ki anketiranim na japonskem vrtu najmanj ugajajo	30
4.4.3	Pripravljenost, da si uredijo japonski vrt	31
4.4.4	Pripravljenost, da se udeležijo delavnice na temo japonskega vrta	32
4.4.5	Prodaja elementov za napravo japonskega vrta na posebnem oddelku	33
4.5	STROŠKI IZDELAVE IN VZDRŽEVANJA JAPONskega VRТА	33
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	37
5.1	RAZPRAVA	37
5.2	SKLEPI	37
6	POVZETEK	38
7	VIRI	39
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Pogoste drevesne vrste v japonskem vrtu (Likar, 2006)	15
Preglednica 2: Pogoste grmovne vrste v japonskem vrtu (Likar, 2006)	16
Preglednica 3: Pogoste trajnice v japonskem vrtu (Likar, 2006)	17
Preglednica 4: Sestava anketiranih v % po posesti vrta in spolu, 2011	23
Preglednica 5: Sestava anketiranih v % po tem, ali sami skrbijo za vrt in spolu, 2011	24
Preglednica 6: Sestava anketiranih v % po pogostosti obiskovanja parkov in spolu, 2011	25
Preglednica 7: Sestava anketiranih v % po razlogih za obisk parka in spolu, 2011	26
Preglednica 8: Sestava anketiranih v % po vsebinah, ki jih pogrešajo v parkih in spolu, 2011	27
Preglednica 9: Sestava anketiranih v % po oceni(5-zelo ugaja, 1-sploh ne ugaja), ki so jo pripisali posameznemu parku, 2011	28
Preglednica 10: Sestava anketiranih v % po poznavanju japonskega vrta in spolu, 2011	28
Preglednica 11: Sestava anketiranih v % po elementih, ki jim na japonskem vrtu najbolj ugajajo in spolu, 2011	29
Preglednica 12: Sestava anketiranih v % po elementih, ki jim na japonskem vrtu najmanj ugajajo in spolu, 2011	30
Preglednica 13: Izračun stroškov rastlin	34
Preglednica 14: Izračun stroškov materiala	35
Preglednica 15: Izračun stroškov materiala za izdelavo potoka in vodnega zajetja	35
Preglednica 16: Izdelava japonskega vrta	35
Preglednica 17: Vzdrževanje japonskega vrta	36
Preglednica 18: Stroški naprave in vzdrževanje sprehajalnega vrta	36

KAZALO SLIK

Slika 1: Vrt ribnik (Cheshire, 2006)	6
Slika 2: Skalni suhi vrt (Cheshire, 2006)	7
Slika 3: Sprehajalni vrt (Cheshire, 2006)	9
Slika 4: Slika prikazuje vodo, vodne tokove in vodna zajetja v japonskem vrtu v Kaiserslauternu v Nemčiji, ki sem ga obiskala (2011)	11
Slika 5: Prikazuje kamenje, pesek, prod v japonskem vrtu v Kaiserslauternu v Nemčiji, ki sem ga obiskala (2011)	13
Slika 6: Prikazuje japonske krape - Koi v japonskem vrtu v Monaku, ki sem ga obiskala (2010)	13
Slika 7: Prikazuje rastline v japonskem vrtu v Augsburgu v Nemčiji, ki sem ga obiskala (2008)	15
Slika 8: Prikazuje kamnite luči v japonskem vrtu v Kaiserslauternu v Nemčiji, ki sem ga obiskala (2011)	18
Slika 9: Bambusni žleb (Seike, 1992)	19
Slika 10: Prikazuje vrtno ograje, vrata, poti v japonskem vrtu v Kaiserslauternu v Nemčiji (2011)	20
Slika 11: Sestava anketiranih v % po spolu in starosti, 2011	22
Slika 12: Sestava anketiranih v % po spolu in izobrazbi, 2011	22
Slika 13: Sestava anketiranih v % po oceni svojega gmotnega položaja in spolu, 2011	23
Slika 14: Sestava anketiranih v % po pogostosti obiskovanja parkov, 2011	24
Slika 15: Sestava anketiranih v % po razlogih za obisk parka, 2011	25
Slika 16: Sestava anketiranih v % po vsebinah, ki jih v parkih najbolj pogrešajo, 2011	26
Slika 17: Povprečna ocena (5-zelo ugaja, 1-sploš ne ugaja), ki so jo anketirani pripisali posameznemu parku, 2011	27
Slika 18: Sestava anketiranih v % po elementih, ki jim na japonskem vrtu najbolj ugajajo, 2011	29
Slika 19: Sestava anketiranih po elementih, ki jim v japonskem vrtu najmanj ugajajo, 2011	30
Slika 20: Sestava anketiranih v % po pripravljenosti, da si uredijo japonski vrt, 2011	31
Slika 21: Sestava anketiranih v % po pripravljenosti, da si uredijo japonski vrt in po spolu, 2011	31
Slika 22: Sestava anketiranih po pripravljenosti, da se udeležijo delavnice na temo japonskega vrta in po spolu, 2011	32
Slika 23: Sestava anketiranih glede na mnenje o prodaji elementov za napravo japonskega vrta na posebnih oddelkih v vrtnih centrih, 2011	33
Slika 24: Primer sprehajalnega vrta (povzet po Cheshire, 2006) za katerega je narejen izračun	34

1 UVOD

V globaliziranem in stalno spreminjajočem se svetu se moramo spopasti z novimi izzivi. 21. stoletje je prineslo mnogo sprememb tako v gospodarstvu kot v življenju posameznika. S tem se kažejo spremembe tudi pri zainteresiranosti širše javnosti za vrtno arhitekturno dediščino. V tem hitrem tempu življenja se posameznik vedno raje umakne v prostor, ki ga pomirja in sprošča.

O japonskih vrtovih imajo Evropejci navadno pomanjkljive predstave, saj nam jih kot poenostavljene kopije prikazujejo zgolj s posameznimi motivi, kot so kamnita svetilka, tlakovane steze ali usločen mostiček. Japonski vrtovi, zlasti stari, zgodovinski, so seveda mnogo več kot to in se tako v izhodiščih, kompoziciji in uporabi gradiva od evropskih močno razlikujejo. Kot drugod po svetu so tudi japonski vrtovi obraz časa, v katerem so nastali. Znanih je več slogov oblikovanja kot tudi več tipov vrtov, odvisno od tega komu so bili namenjeni (Kravanja, 1996(a)).

Vrtove lahko v Evropi in Ameriki delimo na dve skupini: na uporabne in okrasne. Okrasni vrtovi so umetnostno oblikovani in jih imenujemo parki, za katere so značilni drevoredi, številne poti s počivališči, potoki, reke, okrasni predmeti. Uporabni vrtovi pa so namenjeni gojenju pridelkov za osebno in množično uporabo. Z njimi smo naravo preoblikovali tako, kot ustreza nam in našemu načinu življenja ter pogledu na svet.

Če se ozremo v svet lončnic, vrtnih trajnic, grmovnic in dreves, je med vsemi temi skupinami veliko japonskih rastlin. Japonski vrtnarji so vse te rastline gojili že davno pred nami. Predvsem je pomemben njihov odnos do rastlin. Ne samo za vrtnarje, rastline so za Japonce nekaj posebnega, lepega in vsega spoštovanja vrednega (Strgar, 2006).

Japonska krajina je presenetljiva in japonski vrtovi le-to odražajo. Krajino sestavljajo obala z otoki, velike skalne oblike in čeri, ki se dvigajo iz morja. Veter oblikuje drevesa, ustvari rastline, ki so redkega listja in imajo veje na široko razporejene. Notranjost dežele oblikujejo strme gorske verige, prekrite z gozdovi, potoki, doline s polji, rekami. Na tako imenovani japonski vrt je v preteklosti vplivala tudi slikovita pokrajina Kitajske in nekateri vrtovi še danes kažejo ta vpliv (Nitschke, 2007(a)).

Japonska mitologija pripisuje naravi in naravnim pojavom nadnaravno moč. Iz šintoizma izhaja varovanje, da dobri bogovi bivajo v skalah, gorah, rekah in rastlinah. To dejstvo je že v davnini vplivalo in bilo vgrajeno v oblikovanje vrtov (Kravanja, 1996).

Na Japonskem so vrtovi urejeni tako, da posnemajo naravo. Oblikujejo jih drevesa, grmi, skale, pesek, umetne grbine, ribniki in drugi vodni motivi. Osnovni elementi so tudi mostovi, otoki, svetilke, čajne hiše ali paviljoni. Za japonske vrtove je značilno, da njihovo oblikovanje sledi trem osnovnim načelom: majhne dimenzije, simbolika in pomanjšanje izseka krajine (Oman, 2009).

1.1 CILJ RAZISKAVE

V japonski vrtni umetnosti ne zaznamo barvitosti pisanih cvetličnih gred. Za Anglijo so na primer značilni vrtovi z vrtnicami ter nizko porezано travo. V Franciji prevladujejo cvetne grede in drevoredi. Celo v Italiji vile stojijo sredi formalno urejenih parkov. Zahodna civilizacija je torej vrtove prikrojila po lastnih željah ter potrebah in njihov videz je pripoved o človekovi nadvladi nad naravo. Naša vrtnarska tradicija še vedno bolj ali manj sledi temu vzorcu. Japonski vrt nas lahko prevzame z drugačnostjo in simboli, za katerimi je posebna miselnost, ki celoto zaokroži v logično popolnost. Videti so umirjeni in spokojni (Ogrin, 1993).

V Sloveniji je zelo malo raziskav v zvezi z vzhodnjaško vrtno tradicijo. Zato je naš cilj, da s pomočjo ankete ugotovimo, ali Slovenci poznajo japonski vrt in kakšno je njihovo mnenje o njem, glede na to, da na njem ni veliko cvetočih rastlin ter da ocenimo stroške naprave in vzdrževanja japonskega vrta.

2 PREGLED OBJAV

2.1 JAPONSKI VRTOVI SKOZI ZGODOVINO

Vrtovi so se skozi čas razvijali in zoreli tako, kot je to značilno za vse druge oblike umetnosti. Ravno tako so se razvijali v več različnih smereh (Toman, 2010).

Za razliko od civilizacije v Sredozemlju in na njegovem obrobju, kjer je vrt začel nastajati zaradi gojenja rastlin za gospodarske namene, segajo korenine japonskega vrta v bajeslovje oziroma v zgodnja verstva te otoške dežele. V tem je razvoj na Japonskem docela podoben Kitajskemu in prav temu mitološkemu vidiku je nedvomno pripisati izdaten delež simboličnih prvin v oblikovalni gradnji vrtov (Ogrin, 1993).

Japonska narava je bogata, pestrih prvin v reliefu, vegetaciji in rastlinski odeji. Veriga otokov, ki sestavljajo deželo, se pne v loku s severa proti jugu in v tej smeri teče tudi vulkansko gorovje, ki se mestoma strmo spušča proti ravnici in morju. Po njegovih pobočjih se steka množstvo vodotokov, ki pestrijo relief in s slapovi, brzicami ter drugimi vodnimi pojavi bogatijo slikovitost narave. Tudi rastlinstvo je pestro in po videzu mikavno. Tako so japonske krajine, bogate z reliefnimi tvorbami, številnimi vodnimi motivi, slikovitim skalovjem in raznoterim rastlinjem, ponujale vabljive možnosti za preobrazbo v bajeslovna prizorišča, za spočetje predstav po njihovi posebni in izključni vrednostni vlogi v življenju (Ogrin, 1993).

Tako kot v številnih drugih bajeslovjih so tudi na Japonskem otočju vzniknile predstave o tem, da posamični naravni pojavi posedujejo nadnaravno moč. Kot uči verovanje, bivajo v teh pojavih dobri duhovi. Ti naseljujejo množico naravnih prvin, predvsem pa gorske vrhove, skale, reke, brzice, drevje (Ogrin, 1993).

Bivališča duhov so označevali z obrednimi trakovi, kar je še danes moč videti po deželi, običajno na skalah ali drevju in zlasti ob svetiščih. V ta namen so bili izbrani posebni, izstopajoči pojavi, kot so skale ali drevesa, s čimer se je razvijal smisel za izbiranje, ločevanje med njimi in za vrednotenje po videzu, kar kaže na zametke kasnejšega urejanja z naravnim gradivom (Ogrin, 1993).

Ena od razlag pripisuje tako visoko vrednotenje narave na japonskih otokih okoliščini, da so bila plemena iz puste, nerodovitne Koreje, severne Kitajske in sibirskih ravnin ob naselitvi pod tako močnim vtisom bujnosti in rodovitnosti dežele, da so v tem videli delovanje nadnaravnih sil (Ogrin, 1993).

Tako so že zelo zgodaj poskusili osmisлити svet okoli sebe, razbrati v njem dejavne sile, ki so nad človekom in naravo. Sile, ki ustvarjajo in vodijo red na svetu, so neizbrisno vtisnile pečat zavesti ljudstva in odločilno vplivale tudi na urejanje vrtov. Pri tem izstopa pomen

gradiva v oblikovalski doktrini, ki je pri ustvarjanju vrtov sprejemala njegove naravne značilnosti in ga je le izjemoma predrugačila (Ogrin, 1993).

Pripisovanje posebnega pomena posamičnim prvinam v naravi je bil prvi korak pri urejanju japonskih vrtov. Naslednjo razvojno stopnjo predstavlja dejavno urejanje prostora s temi prvinami. Eden značilnih in razvojno pomembnih načinov ureditve je povezan z obredom. V gozdu so s posekom očistili kos sveta in ga prekrili z belim prodrom ter zamejili z vrvjo ali ograjo. Tako »očiščeno« zemljišče pravokotne oblike je bilo golo, na njem je raslo eno samo sveto drevo, preko katerega naj bi duhovi sestopili na zemljo. Na Japonskem je še danes ohranjeno tako obredno urejanje zemljišča. Izraz očiščeno zemljišče se pojavi že v 5. stoletju, in sicer kot prostor ob palači. Postopoma so ob plemiških dvorcih vnašali vse več prvin, skal, vode in rastlinja. Ljudje višjih družbenih slojev so veliko potovali in s potovanj prinašali vtise o slikovitih naravnih prizoriščih, kakršnih je na Japonski obilo, zlasti ob morskih obalah. Tako so se začeli vrtovi motivno in oblikovno bogatiti (Ogrin, 1993).

2.2 VRTNI STIL

Japonske vrtove lahko razdelimo v nekaj skupin glede na značilnosti (Štular, 2004).

Stili japonskih vrtov so različni. Vsem pa je skupno, da se želijo približati naravi in jo posnemati. Zato je pomembno, da se oblikuje vrt tako, da ne pokvari naravnega videza narave. Japonski vrtovi ponujajo ob vsaki uri ali v vsakem letnem času drugačnost, mir naravnega sveta. Vsaka umetnina ima pod vplivom vremena naraven videz. Na Japonskem je vrt umetniško delo, ki slavi naravo tako, da ujame njeno bistvo. Japonski vrtovi poenostavljajo, nakazujejo ali simbolizirajo naravo. Tako lahko celo majhen vrt naredi vtis večjega, naravnega sveta (Horton, 2003).

Posege, ki jih oblikovalci delajo, čim boljje skrijejo. Preprostosti japonskega vrta ne smemo zamenjati z monotonostjo, temveč gre za doseganje estetskega učinka z minimalnimi sredstvi (Bojc, 2012).

Obiskovalce vrta mora prepričati, da so udeleženci, saj vrt posnema krajino. Opazovalec je prepuščen sam sebi, da dokonča sliko v svoji domišljiji in da doživi poenostavljeno pokrajino kot naravo (Horton, 2003).

2.2.1 Vrt ribnik

Ta stil vrta je prišel iz Kitajske v obdobju Heian (794-1185) (Japanese ..., 2008). Na Kitajskem so okoli 200 let pred našim štetjem ustanovitelji dinastije Han in tudi njihovi

nasledniki zgradili velike vrtove, katerih glavna značilnost so bila velika umetna jezera ali ribniki, ki so simbolizirali morje, ter kamni, ki so predstavljali otoke.

Ta stil vrta je verjetno najbolj zastopan slog japonskega vrta. Tisti čas so si ga lahko privoščili le bogati in plemiči. Spada med največje vrtove. Z uporabo nekaterih oblikovnih načel lahko ustvarimo različico za tipična mestna in primestna dvorišča. V kasnejših japonskih vrtovih so majhni otoki pogosto oblikovani kot želve in redkeje kot žerjavi, ki predstavljajo nesmrtnost. Bor simbolizira življenje in dobro prihodnost, srečo in je tako še danes pomembna značilnost japonskih vrtov (Horton, 2003).

Za vrt ribnik so značilne navpične skale, ki spominjajo na hribe na jugu Kitajske, in ribniki oziroma slapovi. Vrt je prostor za meditacijo (Horton, 2003).

Nasadi zimzelenega zelenja prevladujejo nad listopadnim. Enako zelena barva dominira nad svetlimi barvami. Luči, drevesa, vodni tokovi, mostovi, ribniki in ostale značilnosti morajo biti v natančnem razmerju do pokrajine. Ne glede na velikost mora tak vrt posnemati naravno krajino (Horton, 2003).

Vrt ribnik je prepoznaven tudi po arhitekturnem slogu glavne stavbe. Le-ta je veliko in bogato okrašeno prebivališče z dolgima kriloma, ki leži južno od vrta in ribnika s pisanimi krapji, želvami in racami. Iz paviljonov se gostom razpre lep razgled na jezero. Vodne vrtove so obiskovalci občudovali s terase ali iz čolna (Štular, 2004).

Nekoč so bila na teh vrtovih velika jezera z majhnimi otoki, kjer so glasbeniki igrali med prazniki in proslavami ter častili Budo. Teh vrtov danes ni več mogoče videti v originalni izvedbi, je pa možen ogled rekonstrukcij (Japanese ..., 2008).

Mostovi povezujejo otok z obalo, njihovo obliko pa gre pripisati predvsem temu, da so pod njimi lahko pluli čolni. Tudi pri mostičkih so vladala stroga pravila. Na vzhodni strani so po geomantičnih pravilih postavili samo lesene, ker je vzhod prostor lesa, na zahodno stran pa samo kamnite (Bojc, 2012).

Slika 1: Vrt ribnik (Cheshire, 2006)

2.2.2 Rajski vrt

Rajski vrt se prične pojavljati v poznem obdobju Heian (Japanese ..., 2008).

Rajski vrtovi nimajo sprehajalnih poti. Sestavljeni so tako, da jih opazujemo z enega kraja. Za budiste so podoba raja. Namenjeni so tudi meditaciji, zato je ubranost kompozicije zelo skrbno preiščena. Osnova za njihovo oblikovanje je ravnovesje med tremi elementi: preprostosti, podrobnosti in duhovnosti. Del vrta je običajno »izposojena pokrajina«, ki jo vidimo na obzorju (Štular, 2004).

2.2.3 Skalni suhi vrt

Skalni suhi vrt je postal priljubljen na Japonskem v 14. stoletju. Izhaja iz tradicije Zen vrtov. Zen vrt je preprost in abstrakten. Z najmanjšimi sredstvi želi doseči največji učinek. Gre predvsem za umetnost izpuščanja. Ravno te omejitve okrepijo učinek in vrt spodbuja domišljijo (Zen ..., 2012)

Na skalnih suhih vrtovih vodo nadomeščajo pesek in skale. Zanje so značilne reke belega peska in kamenja. Kamenje in pesek sta včasih pokrita z mahom (Japanese ..., 2008).

Suhi vrtovi in njihovi elementi so namenjeni globokemu razmišljanju. Kljub preprostosti navdihujejo vsakič drugače in nobeno tolmačenje ni dokončno (Štular, 2004).

Skalni suhi vrt običajno opazujemo z nekoliko višje točke, dvignjene ploščadi ali verande. Tipičen skalni suhi vrt je oblikovan na majhnem prostoru. V mnogih svojih oblikah je preprost, včasih abstrakten, in danes je najbolj moderno usmerjen stil japonskega vrta. Ta vrt je eden skrajnih primerov minimalistične umetnosti, z malo podrobnostmi ter oblikami, ki pa so zelo učinkovite, čeprav z nekoliko nejasno simboliko (Horton, 2003).

V tem vrtu sadijo nizko rastoče pokrovne rastline ali osamelce pokončne rasti. Rastline simbolizirajo gore, doline, ravnine in potoke ali morja. Vodo lahko simbolizira mah ali druge pokrovne rastline, ribnik pa trava. Glavna sestavina vrta je krajina, sestavljena iz belega peska, finega gramoza, kamenja in kamenčkov, ki skrbno stilizirajo vzorec, ki kaže na naravne vzorce vode. Tako so struge potokov oblikovane tako, da izgledajo natančno tako kot vodni tokovi. Včasih pa imajo struge potokov tudi praktično rabo in so dejansko namenjene odvajanju vode z vrta. Za te vrtove so značilni tudi enostavni naravni mostovi, oblikovani iz naravnih plošč ali rezanega kamenja (Horton, 2003).

Skalni suhi vrt je mogoče oblikovati na skoraj vsakem ravnem zemljišču ali dvorišču, kjer ni veliko prostora. Zelo je združljiv z moderno arhitekturo, njegovo vzdrževanje pa je nezahtevno (Horton, 2003).

Slika 2: Skalni suhi vrt (Chesshire, 2006)

2.2.4 Čajni vrtovi

Čajni vrt je nastal v obdobju Muromači (1333-1351) in kasneje tudi v obdobju Momojama (1573-1600). Kot že njegovo ime pove, je bil oblikovan kot okolje obreda priprave čaja. Vrt je namenjen temu, da prihajajočega gosta pripelje do čajnice in ga duhovno pripravi na obred priprave in pitja čaja (Japanese ..., 2008; Štular, 2004). Čajni vrt je edini stil japonskega vrta, kjer funkcija nadvlada obliko vrta (Likar, 2006).

Čajni vrt ne želi navajati k premišljevanju, marveč le ustvariti ozračje poudarjene preprostosti, samotne divjine, kjer se je mogoče zateči v čisto duhovnost. In to je tudi ena od značilnosti budističnega umika v umišljeni, boljši svet. To prizadevanje izpričuje tudi razvoj same čajnice, ki je sprva imela okna in verando, ki pa so jih kasneje odpravili, da bi dosegli večjo osredotočenost pri obredu (Ogrin, 1993).

Po svoji zasnovi je razmeroma ozek prostor ob poti, ki vodi k čajnici. Oblikovan je enostavno s preprostimi gradivi. Vrt se razvija vzdolžno, linearno in enosmerno, s stopnjevanjem od vhoda do paviljona, pri čemer se prizorišče mestoma tudi odpira, tako da se izmenjujeta prostorska napetost in sprostitvev (Ogrin, 1993).

Pohodno kamenje je običajno obdano z mahom, zagotavlja trdo suho podlago in označuje pot. Večinoma zimzelene rastline so nevsiljive. Nizko drevje na gosto zapira prostor ob poti, da dočara vtis samotnosti v gozdu (Ogrin, 1993). Pot je v večernih urah osvetljena s pomočjo kamnitih luči. Pot s svojo enostavnostjo in intimno zasebnostjo zagotavlja duševni in telesni prehod od vsakdanjega sveta k mirnosti čajnice (Horton, 2003).

Ob stezi je kamniti vodnjak, obdan z gramozom ali z nekaj skrbno urejenimi kamni. Tudi vodnjak osvetljujejo kamnite luči. Preprost kamnit vodnjak nakazuje potrebno čistost in stopnjuje razpoloženje (Horton, 2003).

2.2.5 Sprehajalni vrtovi

Sprehajalni vrtovi se pojavijo v obdobju Edo (1600-1854). Imeli so jih bogataši. Bili so tudi ob templjih. Vrtovi so bili zasnovani tako, da sprehajalec sledi smeri urinega kazalca. Pot pelje okoli jezera, od enega prizorišča do drugega. Vrt se tako zdi večji, kot je v resnici. Pogosto je v kompozicijo premišljeno zajeta tudi narava okolice vrta, reke, gozdovi, gore in vulkanski stožci na obzorju. V mraku svetijo kamnite laterne za orientacijo in okras (Japanese ..., 2008; Štular, 2004). Velikost sprehajalnega vrta mora obsegati vsaj 0,4 ha. Tak vrt zagotavlja dovolj prostora za namestitev vseh elementov sprehajalnega vrta (Horton, 2003).

Za sprehajalni stil vrta je osrednjega pomena odkrivanje lepote v celoti in v podrobnostih. Takšna lepota je pogosto subtilna, zato njeno odkritje zahteva trud, ki pa je prijeten za sprehajalca (Horton, 2003).

Vsak korak na stezi je domiselno načrtovan. Pohodno kamenje je na začetku neenakomerno in nepravilnih oblik, tako da je sprehajalec prisiljen pogledati k tlom. Nato postanejo kamni gladki, veliki in enakomerno razporejeni, tako da na točno določeni točki sprehajalec dvigne glavo in pogleda po vrtu (Horton, 2003).

Slika 3: Sprehajalni vrt (Chesshire, 2006)

2.2.6 Dvoriščni vrt

Dvoriščni vrt so približno 3,3 m² veliki vrtovi, ki jih je mogoče napraviti tudi na gosto poseljenih mestnih območjih. Zaradi njihove majhnosti si jih lahko privoščijo tudi manj premožni (Horton, 2003).

Dvoriščni vrt vključuje tri osnovne tradicionalne značilnosti, ki so kamnite luči, pohodno kamenje in kamniti vodnjak. Skoraj vedno so namenjeni okrasu in ne praktični rabi. V veliko dvoriščnih vrtovih senco dajejo zimzelene rastline. Elementi morajo biti veliki, včasih povečani, da ustvarijo iluzijo veliko večjega vrta (Horton, 2003).

Za dvoriščni vrt je bistvenega pomena skrbno vzdrževanje. Pogosto je škropljenje rastlin, predmetov in gramoza z vodo, kar ustvari vtis svežine po dežju (Horton, 2003).

2.2.7 Puščavnikov vrt

Puščavnikov vrt je zelo majhen vrt, ki so si ga ob vaški hiši uredili samuraji ali vladni uradniki, ki so se želeli umakniti iz javnega življenja in se posvetiti študiju ter meditaciji. Do vrta vodi dolga vijugasta pot, kar daje vtis, da se vrt nahaja globoko v gozdu. Lahko ima različne značilnosti japonskega vrta, kot so majhen ribnik, kamenje ali drugi tradicionalni elementi (Japanese ..., 2008).

2.2.8 Vrtovi danes

Vrtovi in parki so na japonskem nekaj posebnega. Hišni vrtovi so večinoma majhni, kakor so majhne tudi hiše. Prostora imajo malo, saj je ves otok gosto naseljen, širše naravne predele pa hočejo ohranjati in jih neradi pozidajo. Zato pa so vrtovi bolj premišljeno urejeni. Ob hiši bi težko našli del vrta ali samo majhen košček, ki je v kotu in ne bi bil urejen ali uravnan. Njihov vrt je po svojem pomenu enakovreden hiši. To je pomembna zakonitost, ki jo spoštujejo tako višji sloji prebivalstva, kot tudi preprosti ljudje (Strgar, 2006).

Javne zelenice in javni parki so pri Japoncih del napredka in civilizacije. Pri njih ne gre zgolj za okras. Vrtne ureditve na prostorih med stavbami in cestami so nujne za ljudi. Predvsem tistim, ki živijo ali delajo v zaprtih prostorih in vsakovrstnem nemiru, dajejo možnost nadihati se čistega zraka, doživeti lepote rastlin in lepoto urejenega odprtega prostora. Gre za ljudi, ki vse to nujno potrebujejo, če hočejo ostati zdravi v duši in telesu (Strgar, 2006).

Komunalne in mestne uprave pa tudi državne ustanove in drugi subjekti družbe poskrbijo za javno zelenje. Najprej ga uredijo in potem ga vzdržujejo. Tega ne delajo pod kakršnokoli prisilo ali na osnovi zakonov, ampak je to zanje vse samo po sebi umevno. Ko gradijo nove in izredno lepo urejene ceste, mostove in druge javne naprave, hkrati gradijo tudi parke in rekreacijske prostore. Vse v smeri soodvisnosti človeka in narave. Najverjetneje vse to ni poceni, vendar ima človek, njegovo življenje in zdravje, pri vsem tem svojo in enakovredno vlogo (Strgar, 2006).

2.3 VRTNI ELEMENTI - GRADIVO

Resnično razumevanje in spoštovanje tradicionalnih japonskih vrtov je zapleteno in zahtevno. Vizualni elementi, ki imajo obliko, teksturo in barvo, so manj pomembni, kot nevidni, filozofski, verski ter simbolni elementi. To dokazujeta izpeljava in pomen ključnih elementov v japonskem vrtu (Reil, 2009).

Japonski vrt ohranja spoštovanje do narave in spoštovanje do vsakega predmeta. Veliko pozornost namenjajo podrobnostim. Urejeni so tako, da so privlačni v vseh letnih časih (Reil, 2009).

2.3.1 Voda

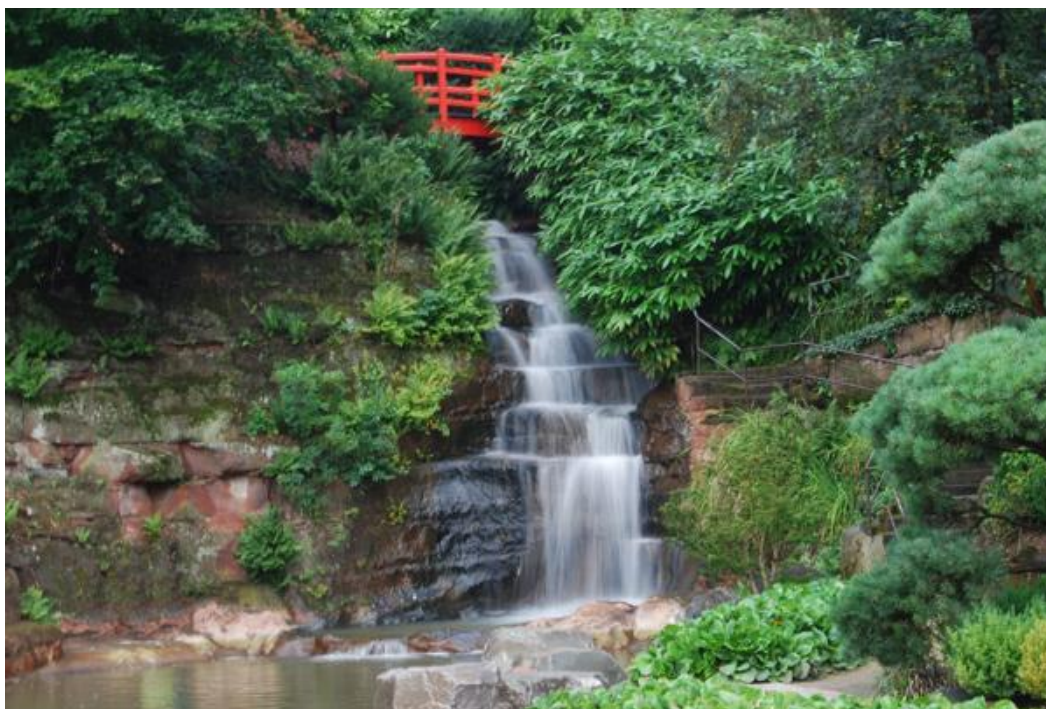
Japonska je skupina otokov, ki jih obdajajo oceani in morja. Le-to se odraža v vodah kot ključnemu elementu oblikovanja vrtov. Eden od najbolj priljubljenih stilov vrta je tisti, v katerem ribnik ali jezero zavzema najpomembnejši del vrta. Voda je pomembna ne le kot snov, temveč kot simbol morja (Chessire, 2006).

V budistični simboliki voda in kamenje predstavljata dve nasprotji, ki se med seboj dopolnjujeta. V tradicionalnih vrtovih so vodni motivi pozicionirani v skladu z budističnimi pravili za srečo. Voda, ki teče od vzhoda proti zahodu, bo s seboj odnesla zlo, in lastnik vrta bo zdravo in dolgo živel. Po budistični kozmologiji tok vode s severa proti jugu prinaša srečo, ker predstavlja nasprotje nasprotja in s tem srečo (Japanese ..., 2008).

Vodni tok je ena od vrtnarskih tehnik ravnanja z vodo. Potok na vrtu je zelo cenjen. Hiter vodni tok prihaja z najvišje točke na vrtu. Vrtu prinaša občutek in prizor iz narave (Kenkyujo, 1991). Potok pogosto prečka most (Reil, 2009).

Pogled in zvok vodnega toka spominja na neusmiljen tok časa (Reil, 2009).

V vrtu pa lahko vodo predstavlja prod. Prod bele barve simbolizira potok (Reil, 2009).

Slika 4: Slika prikazuje vodo, vodne tokove in vodna zajetja v japonskem vrtu v Kaiserslauternu v Nemčiji, ki sem ga obiskala (2011)

2.3.2 Kamenje, pesek, prod

Kamenje je zelo pomemben element v japonskem vrtu, saj je večkrat opisano kot temelj vrta. Velikokrat se kamenje uporablja kot najpomembnejši element v vrtu. Uporablja se v skupinah in je v japonskih vrtovih skrbno izbrano. Primerna oblika, privlačne barve in teksture ter starost so zelo cenjene (Horton, 2003).

V japonski vrtovih velikokrat zaznamo triadno sestavo, harmonično ravnotežje lihih števil. Ureditve kamenja v skupine po tri verjetno sega v zgodovino japonskih vrtov. V zgodovini zasledimo razvrščanje triadne skupine kamenja v vodoravni liniji in v navpični liniji. Takšne triadne skupine kamenja se velikokrat pojavljajo ob slapovih ali bregovih ribnikov. Pomen take ureditve kamenja je v njihovi estetski vrednosti: velika skala na sredi z dvema manjšima skalama ob strani (Nitschke, 2007).

Budistično trojstvo pomeni višje razvit sestav iz treh členov: osrednji, prvi podrejeni in drugi podrejeni kamen. Vsi trije so različnih velikosti in so razporejeni v obliki raznostraničnega trikotnika. Takšna nesomerna trikotna postavitve je sicer značilna za osnovno zgradbo ikebane (Ogrin, 1993). Ta način oblikovanja kamnov se običajno uporablja pri slapovih (Greene, 2009). Na Japonskem uporaba treh komponent: ene velike, ene majhne in ene srednje velike, ustvarja dinamično ravnovesje lihih števil in se nahaja tudi v središču načrtovanja vrtov. Kamni se uporabljajo za gradnjo poti in mostov. Kamni lahko predstavljajo tudi gore, če z vrta ni mogoč pogled na gore (Nitschke, 2007).

Skale, pesek in gramoz so bistvene značilnosti oziroma gradiva vseh zvrsti japonskega vrta. V deželi vulkanskega porekla je na voljo obilo po obliki, barvi ali teksturi različnih in zanimivih kamnin. Najraje so uporabili skale z gora ali vodnih obrežij, ki jih je delovanje vremena ali vode značilno oblikovalo in jim dalo tudi patino starosti (Ogrin, 1993).

Najbolj cenjene so temne skale, ki so hkrati čvrstega videza. Bela barva ali površinski sijaj sta nezaželena in prav tako ostri robovi (Ogrin, 1993).

Pri skalah moramo paziti, da ohranimo harmonijo. To pomeni, da npr. kamen, ki ni pravih oblik, zakopljemo v zemljo tudi več kot do polovice, da deluje naravno in ne kaže že od daleč, da smo ga tja postavili mi (Japonski ..., 2009).

Posebno poglavje v oblikovanju je razmeščanje in zlaganje skal, saj je le-to zelo pomemben dejavnik japonskega vrta. Najpomembnejši motiv je gričasto-piramidasta zložba, ki ponazarja sveto goro, postavljeno na peščeno ploskev v mah ali na otok (Ogrin, 1993).

V suhem vrtu otok simbolizira kamenje zanimivih oblik, postavljenih v prod ali pesek. Skala je predstavnik zemlje. Pesek ali gramoz predstavljata obrežje ali reko. Morje simbolizirajo oblike v pesku. Tako prisotnost vode sama po sebi ni potrebna (Greene, 2009).

Kamenje in voda v budistični filozofiji simbolizirata trd kamen in mehko vodo, ki se dopolnjujeta, saj mehka voda lahko odnese kamen (Japanese ..., 2008).

Pesek je stalni spremljevalec skal v suhem vrtu. Običajno ga pripravljajo iz granita z različno veliko zrnatostjo, kar je odvisno od njegove namembnosti. Kadar želijo ponazariti tok brzic ali slapov uporabijo bolj grobo zrnatost, oziroma zrna velikosti 10–12 mm. Tak

pesek je primeren tudi pri ureditvah z velikimi skalami. Za manjše motive je v rabi pesek velikosti 5–6 mm. Ker kamenje in pesek pod vplivom vremenskih razmer spreminjata zgradbo, ju praviloma obnavljajo vsako leto, da ohranita svež videz (Ogrin, 1993).

Bel pesek predstavlja čistost in se večkrat pojavi. V japonskem vrtu pa najdemo tudi siv, rjav ali modro-črn pesek (Japanese..., 2008).

Slika 5: Prikazuje kamenje, pesek, prod v japonskem vrtu v Kaiserslauternu v Nemčiji, ki sem ga obiskala (2011)

2.3.3 Ribe

Koi ali japonski krap je okrasna različica navadnega krapa (*Cyprinus carpio*), ki so jo razvili na Japonskem leta 1820. Ta riba je še vedno zelo priljubljena, ker je simbol ljubezni in prijateljstva. Pogoste barve ribe so bela, črna, rdeča, rumena, modra in smetanasta. Najbolj priljubljena vrsta japonskega krapa koi je gosanke (Japanese ..., 2008).

Slika 6: Prikazuje japonske krape - Koi v japonskem vrtu v Monaku, ki sem ga obiskala (2010)

2.3.4 Rastline

Japonski vrtnarji so vse rastline gojili že davno pred nami. Predvsem pa je pomemben njihov odnos do rastlin. Ne samo za vrtnarje, rastline so za vse Japonce nekaj posebnega, lepega in vsega spoštovanja vrednega (Strgar, 2006).

Večji del Japonske leži v subtropskem pasu, kjer so temperature visoke in zrak zelo vlažen. Svoje prispeva tudi deževna doba, ki traja več tednov z začetkom v juniju. Ker so tla bogata s hranili je rast zelo bujna. To pa je lahko v vrtovih tudi nezaželeno, saj bi okrasne rastline kaj hitro lahko prerasle sicer majhen prostor, ki jim je na razpolago (Kravanja, 1996(b))

Zato so že posamezna drevesa, mestne zelenice, tempeljski in grajski parki, predvsem pa javni parki, kraji, kamor hodijo s spoštovanjem ali z drugo besedo, kamor hodijo na oddih sprostitvev in občudovanje narave (Skrivnostni ..., 2012).

Nič v japonskem vrtu ni prepuščeno naključju. Vsaka rastlina je izbrana v skladu z načeli in zahtevami estetike. Drevesa so skrbno izbrana in posajena tako, da je doseženo skladje jesenskih barv. Mahovi se pogosto uporabljajo, da vrt izgleda star. Prav tako je cvetje skrbno izbrano glede na čas cvetenja. Drevesa so skrbno oblikovana, da ne zakrivajo pogledov. Njihova rast je pod nadzorom, tako da izgledajo stara, da mečejo ravno prav sence in, da je prava tudi njihova podoba v vodi (Japanese ..., 2008).

Morda zveni presenetljivo, a vendar je tako, da gre mahu prvenstveno mesto v japonskem vrtu. Njegova drobna igličasto zrnata zgradba se imenitno podaja kot nasprotujoče skladje skalam in kamnitim ploščam. Brez mahu, v katerem so stopalni kamni ugreznjeni in se zdijo kot bi lebdeli na vodi, si ni mogoče zamisliti slikovitih stez v čajnem vrtu, ki so kot pomanjšane krajine (Ogrin, 1993).

Slika 7: Prikazuje rastline v japonskem vrtu v Augsburgu v Nemčiji, ki sem ga obiskala (2008)

2.3.4.1 Pogoste drevesne vrste v japonskem vrtu

V preglednici so prikazane pogoste drevesne vrste v japonskem vrtu.

Preglednica 1: Pogoste drevesne vrste v japonskem vrtu (Likar, 2006)

Slovensko ime	Latinsko ime	Japonsko ime
Bor	<i>Pinus pentaphylla</i> , <i>P. thunbergii</i>	gyomatsu, kuromatsu
Božje drevesca	<i>Ilex rotunda</i> , <i>I. integra</i>	kuroganemochi, mochi no ki
Breskev	<i>Prunus persica</i>	momo
Čajevec	<i>Camellia sinensis</i>	cha, cha-no-ki
Ginko	<i>Ginkgo biloba</i>	icho
Hrast	<i>Quercus glauca</i> , <i>Q. dentata</i>	arakashi, kashiwagi
Japonski rdeči bor	<i>Pinus densiflora</i>	akamatsu
Japonska tisa	<i>Cephalotaxus harringtonia</i>	inugaya
Japonski javor	<i>Acer palmatum</i>	momiji
Jablana	<i>Malus</i> sp.	kaido
Kaki	<i>Diospyros kaki</i>	kaki
Kostanj	<i>Castanea crenata</i>	kuri
Magnolija	<i>Magnolia kobus</i>	kobushi
Naši	<i>Pyrus culta</i>	nashi
Okrasne češnje	<i>Prunus</i> spp	sakura
Pušpan	<i>Buxus macrophylla</i> , <i>B. microphylla</i> , <i>sempervirens</i>	tsuge, hon-tsuge
Tisa	<i>Taxus cuspidata</i>	ichii
Vrba	<i>Salix</i> sp.	yanagi

2.3.4.2 Pogoste vrste grmovnic v japonskem vrtu

V preglednici so prikazane pogoste grmovne vrste v japonskem vrtu.

Preglednica 2: Pogoste grmovne vrste v japonskem vrtu (Likar, 2006)

Slovensko ime	Latinsko ime	Japonsko ime
Azaleja	<i>Rhodod. obtusum</i> <i>Rhodod. kiusianum</i> <i>Rhodod. dilatatum</i> <i>Rhodod. japonicum</i> <i>Rhodod. sataense</i> <i>Rhodod. indicum</i> <i>Rhodod. jateritium</i>	kirishima tsutsuji mitsuba tsutsuji miyama kirishima mochi tsutsuji reng-tsutsuji sata tsutsuji satsuki satsuki
Bambus	<i>Phyllostachys</i> , <i>Fargesia</i>	take, sasa
Božje drevesce	<i>Ilex crenata</i>	yadome, inutsuge
Drevesasta potonika	<i>Paeonia suffruticosa</i>	botan
Facija	<i>Fatsia japonica</i>	yatsude
Glicinija	<i>Wisteria floribunda</i> , <i>W. multijuga</i>	fuji
Hibiskus	<i>Hibiscus syriacus</i>	mukuge, hachisu
Hortenzija	<i>Hydrangea</i> spp.	ajisai
Japonski liguster	<i>Ligustrum japonicum</i>	nezuminochi
Kapski jasmin	<i>Gardenia jasminoides</i>	kuchinashi
Kamelija	<i>Camellia sasanqua</i> <i>Camellia japonica</i> var <i>hortensis</i> <i>Camellia japonica</i>	sazanka tsubaki yama tsubaki
Kerija	<i>Kerria japonica</i>	yamabuki
Medvejka	<i>Spiraea thunbergii</i>	yukiyanagi
Zimzelena trdoleska	<i>Euonymus japonica</i>	masaki

2.3.4.3 Trajnice v japonskem vrtu

V preglednici so prikazane pogoste trajnice v japonskem vrtu.

Preglednica 3: Pogoste trajnice v japonskem vrtu (Likar, 2006)

Slovensko ime	Latinsko ime	Japonsko ime
Astra	<i>Aster tartaricus</i>	shion
Japonski hren	<i>Wasabia japonica</i>	wasabi
Krizantema	<i>Chrysanthemum morifolium</i>	shiragiku
Kolmež	<i>Acorus gramineus</i>	sekisho
Konjska griva	<i>Eupatorium stoechadosmum</i>	ominaeshi, fujibakama
Mrtva kopriva	<i>Lamium amplexicaule</i>	hotokenoza
Miskant	<i>Miscanthus sinensis</i>	obana, susuki
Nageljček	<i>Dianthus superbus</i> <i>longicalycinus</i>	nadeshiko
Perunika	<i>Iris</i> sp.	ayame, hana-shoubu, ichihatsu, shaga, kakitsubata
Plešec	<i>Capsella bursa-pastoris</i>	nazuna
Repuh	<i>Petasites japonicus</i>	huki
Sovec	<i>Oenanthe stolonifera</i>	seri
Zvezdica	<i>Stellaria media</i>	hakobe
Železnik	<i>Lithospermum erythrorhizon</i>	murasaki

2.4 VRTNA ARHITEKTURA

V Haian obdobju so bili japonski vrtovi zgrajeni po kitajskem modelu, saj so bile stavbe prostornejše od vrta. Vrt je bil zasnovan tako, da je bil viden iz glavne stavbe in njenih verand ali pa je bil v ta namen zgrajen majhen paviljon. V kasnejšem času oz. v kasnejših vrtovih so bile stavbe manj vidne. Rustikalno skrita čajna hiša je bila umeščena na majhen vrt ob vrtni poti in mesta za počitek in kontemplacijo. Kasneje vrt in hiša postaneta eno (Japanese ..., 2008).

2.4.1 Vrtni mostovi

Most simbolizira pot od raja do nesmrtnosti. Mostovi so pogosto preproste plošče iz kamna, uporabljene posamezno ali v kombinaciji dveh ali treh lokov. Te plošče so pogosto naravni nerezani kamni s pokončnimi kamni ob boku konca mostu. Most je lahko tudi del suhe krajine, ki jo oblikuje samo pesek ali tok proda. Most je lahko tudi lesen, preproste konstrukcije (Japanese ..., 2008).

2.4.2 Poti

Najbolj priljubljeni v japonskih bivalnih vrtovih so poti ali pohodno kamenje. Večina pohodnih kamnov se uporablja na kopnem, vendar pa se lahko uporabijo tudi za prehod potokov ali ribnikov. Nekateri so umeščeni v vrt tako, da so čisto neopazni, drugi so namerno oblikovani in umeščeni tako, da ustvarijo določen učinek. Pohodno kamenje meri 38–51 cm². Kamnita površina je gladka ali rahlo neenakomerna ter različnih vzorcev. Pot

obiskovalca vodi, ga usmerja in mu da misliti, ko hodi. Pot sledi načelu skritega in odkritega (Horton, 2003).

Razdalja med kamni je približno 11 cm, če kamenje služi prehodu čez vodni motiv. Če želimo, da obiskovalec pohiti po poti, so razdalje med kamni večje. Kjer želimo, da sprehajalec upočasni hojo, so razdalje med kamni različne (Horton, 2003).

Pomemben koncept naprave vrta je preprostost. Po tem konceptu je lepota dosežena s pomočjo opustitev in izločanja. Preprostosti ne smemo zamenjati z enostavnostjo, ki je v številnih primerih monotona. Preprostost pomeni doseganje največjega učinka z minimalnimi sredstvi, koristno uporabo naravnih materialov za zgradbe, mostove, ograje itd., ki naj bodo izdelani na domiseln in umetelen način (Greene, 2009).

Pomemben sestavni element japonskih vrtov so tudi poti. Vse poti v vrtu so zavite. Zavite linije so bolj harmonične in se lažje vklaplajo v vrt; ostre linije motijo harmonijo. Preko ribnikov in vodnih bazenov napravimo kamnite grebenaste mostičke ali pa cikcak lesene mostičke. Če mostička ne želimo imeti, lahko napravimo stopne lesene plošče ali kamne, preko katerih lahko pridemo na drugo stran vodne površine (Japonski ..., 2009).

2.4.3 Kamnite luči

Čeprav so kamnite luči lahko čudoviti kiparski elementi, to ni res potreben element vrta. Zelo pomembno je vedeti, da je okras podrejen vrtu in ne obratno. Okraski morajo biti pasivni, z manj formalnih zasnov in z manj formalnih postavitvev. Japonski vrt je kraj subtilnosti. Ponavadi so kamnite luči nameščene ob zavoje poti, v bližini vhoda ali vrat (Reil, 2009).

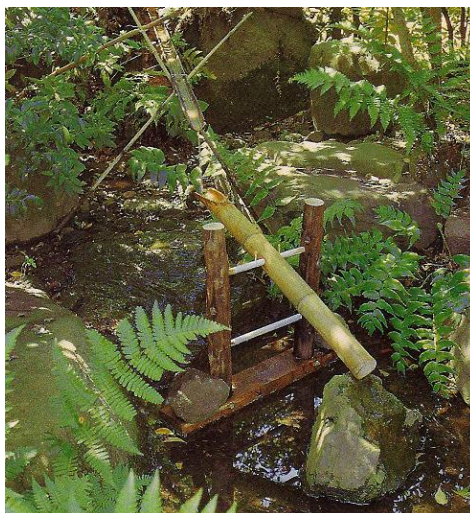

Slika 8: Prikazuje kamnite luči v japonskem vrtu v Kaiserslauternu v Nemčiji, ki sem ga obiskala (2011)

2.4.4 Vodni bazeni ali kamniti vodnjaki

Vodnjak je imel častno mesto v japonskem vrtu več stoletij. Vodnjaki izvirajo iz antičnih svetišč in templjev, ko so si obiskovalci pred vstopom v svetišče umili roke in sprali usta,

kot dejanje očiščenja duha in telesa. Mnogi japonski vrtovi se napajajo z vodo preko bambusovega žleba, v katerem je vodna črpalka in s pomočjo katere voda kroži preko bazena v skriti rezervoar (Japanese ..., 2008).

Slika 9: Bambusni žleb (Seike, 1992)

2.4.5 Vrtne ograje, vrata in naprave:

Za zasebnost, za preprečevanje nezaželenih pogledov in za ustvarjanje občutka intimnosti je japonski vrt obdan in razdeljen s stenami, ograjami ali kombinacijo obojega. Občasno se za ozadje uporabljajo drevesa in grmovnice. Nekatere ograje in zidovi so trdno postavljeni, drugi so odprti in le nakazujejo delitev prostora. Tudi stabilne ograje in zidovi imajo lahko odprtine, ki omogočajo različne poglede na okolico (Horton, 2003).

Trdne stalne stene so na številnih japonskih vrtovih. Dragocenost so kamniti zidovi. Ti so iz malte ali suhozidi, ki so skrbno oblikovani iz kamnov. Kamenje je lahko skrbno obdano z zemljo, tako da so stene zastrte z rastlinami. Kamniti zidovi iz malte so lahko dvojni, kot podporni zidovi za visoke kupe zemlje, ki se spuščajo na vrt. Tam se lahko nahajajo slapovi ali pa so posajene grmovnice. Na japonskih vrtovih so pogoste tudi stene iz gline in slame. Ne glede na material, ki ga izberejo, so pozorni na to, da vegetacija znotraj vrta omehča učinek stene (Horton, 2003).

Tako kot ograje so tudi vrata na obrobju in znotraj japonskega vrta. Tudi vrata so lahko pokrita, čeprav je ograja ali zid odkrit. Za velike formalne vrtove so primerna masivno izdelana vrata ter dvojna vrata obrobne vrta, ki imajo streho. Majhni vrtovi imajo preprosta vrata, ki so izdelana iz bambusa (Cheshire, 2006).

Slika 10: Prikazuje vrtno ograje, vrata, poti v japonskem vrtu v Kaiserlauternu v Nemčiji (2011)

3 METODA DELA

3.1 ANKETIRANJE

3.1.1 Izvedba anketiranja

Raziskavo smo naredili z metodo anketiranja. Pri anketiranju je sodelovalo 100 anketirancev. Potekalo je po metodi osebnega spraševanja. Anketiranje smo opravili v letu 2011. Izvedeno je bilo na območju celotne Slovenije, predvsem na Notranjskem, v osrednji Sloveniji, na Štajerskem in Dolenjskem.

3.1.2 Vprašalnik

Vprašalnik (Priloga A) je sestavljen iz dveh delov in vsebuje skupno 19 vprašanj. Vprašanja iz prvega dela vprašalnika so bila namenjena ugotavljanju anketirančevega mnenja o parkih, kolikokrat jih obiskujejo, kako so jim všeč in, ali bi se lotili izdelave japonskega vrta. V drugem delu vprašalnika so se nanašala predvsem na njihove osebne podatke, kot so spol, starost, izobrazba, socialni status. Vprašanja smo sestavili tako, da so bila čim bolj jasna in razumljiva za vsakogar. Vsa vprašanja so bila zaprtega tipa.

3.1.3 Obdelava podatkov

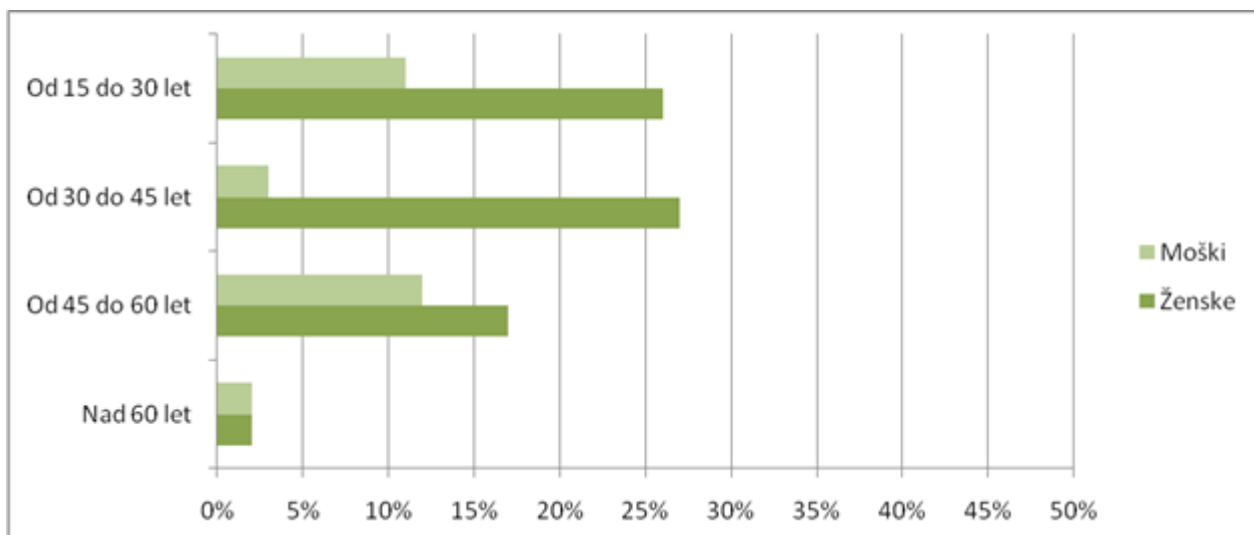
Podatke smo analizirali z metodami opisne statistike z uporabo računalniških programov PASW Statistic 17.00 in Excel ter jih prikazali v preglednicah in slikah.

3.2 OCENA STROŠKOV IZDELAVE IN VZDRŽEVANJA JAPONskega VRTA

Oceno stroškov naprave in vzdrževanja japonskega vrta smo črpali s trenutnih cen, ki se gibljejo v Sloveniji. Cene rastlin so z različnih vrtnih centrov, kot so Vrtnarstvo Breskvar vrtni center Volčji potok, trajnice Golob-Klančič, travna ruša Viler. Za podatke o stroških naprave vrta sem klicala podjetja ki se ukvarjajo z izdelavo in napravo vrtov in okolice. Marmorni in kamniti izdelki so cene kamnoseštva Brkić. Cene lesenih izdelkov smo dobili pri mizarstvu Kosec.

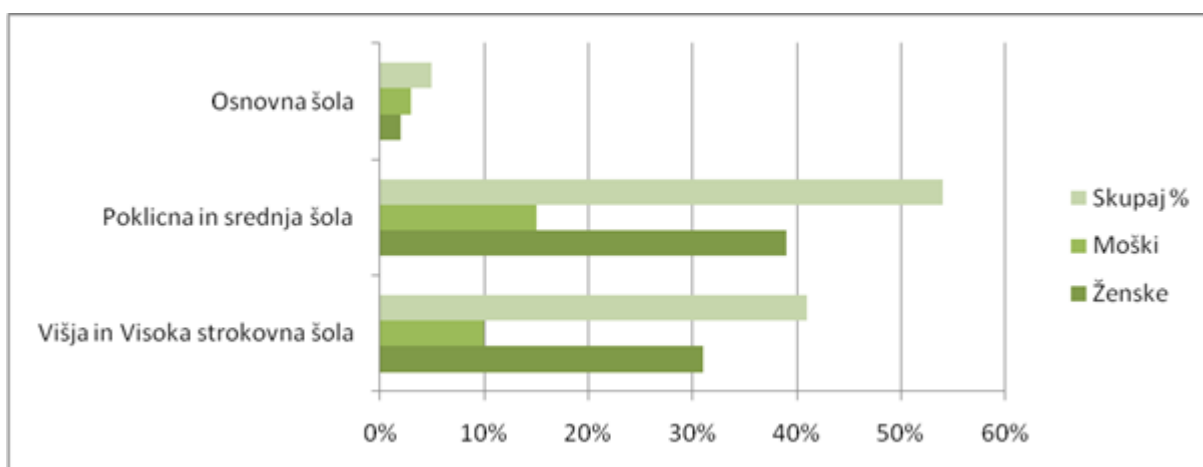
4 REZULTATI

4.1 SPLOŠNI PODATKI O ANKETIRANIH

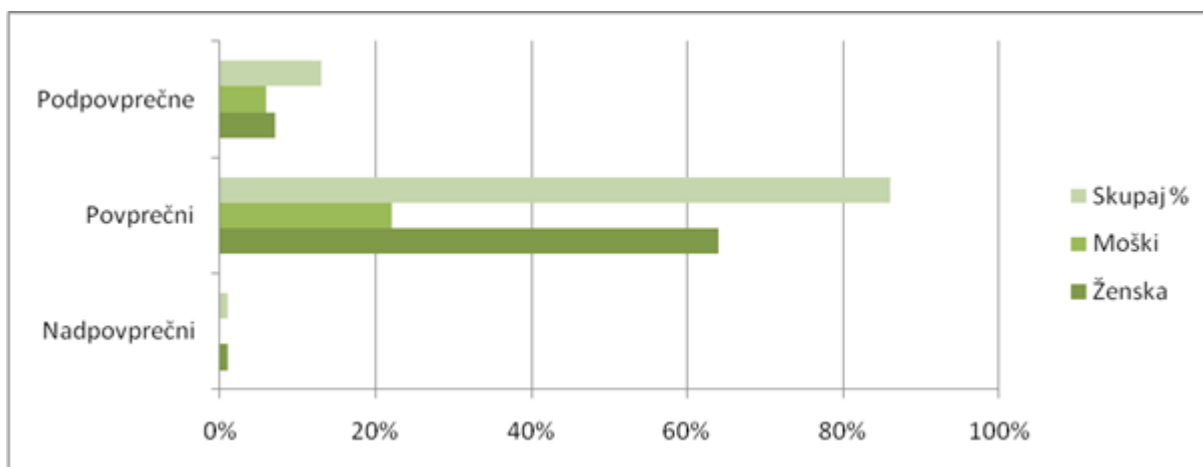
Slika 11: Sestava anketiranih v % po spolu in starosti, 2011

Med anketiranimi je 72 % žensk in 28 % moških. Največ anketiranih, 37 %, sodi v starostno skupino od 15 do 30 let. Med ženskami je takih 26 % in med moškimi 11 %. Od 30 do 45 let je starih 30 % anketiranih, in sicer med ženskami 27 % ter med moškimi 3 %. V starostni skupini od 45 do 60 let je 29 % anketiranih. Med ženskami je takih 17 % in med moškimi 12 %. Nad 60 let je starih 2% žensk in prav toliko moških. Skupaj je to 4 % anketiranih.

Slika 12: Sestava anketiranih v % po spolu in izobrazbi, 2011

V naši anketi je sodelovalo največ anketirancev s končano poklicno ali srednjo šolo, 54 %. Med ženskami je takih 39 % in med moškimi 14 %. Sledijo jim anketirani z višjo in visoko izobrazbo, ki jih je med anketiranimi 41 % . Med ženskami je takih 31% in med moškimi 10 %. S končano osnovno šolo je bilo le 5 % anketiranih. Med ženskami je takih 2 % in med moškimi 3 %.

Slika 13: Sestava anketiranih v % po oceni svojega gmotnega položaja in spolu, 2011

Največ anketiranih, 86 %, svoj gmotni položaj ocenjuje kot povprečen. Med ženskami je takih 64 % in med moškimi 22 %. Svoj gmotni položaj pod povprečjem ocenjuje 13 % anketiranih. Med ženskami je takih 7 % in med moškimi 6 %. Da je njen gmotni položaj nadpovprečen je ocenila samo 1 anketiranka.

Vrt ima 88 % anketirancev, 12 % pa jih vrta nima. Med ženskami in moškimi v posesti vrta praktično ni razlik.

Preglednica 4: Sestava anketiranih v % po posesti vrta in spolu, 2011

Posest vrta	Vsi	Ženski	Moški
Ima vrt	88	87,5	89,3
Nima vrta	12	12,5	10,7
Vsi	100	100	100

Doma ima vrt 88 % anketiranih, med njimi 87,5 % žensk in 89,29 % moških. Vrta nima 12 % anketiranih, med katerimi je 12,5 % žensk in 10,71 % moških.

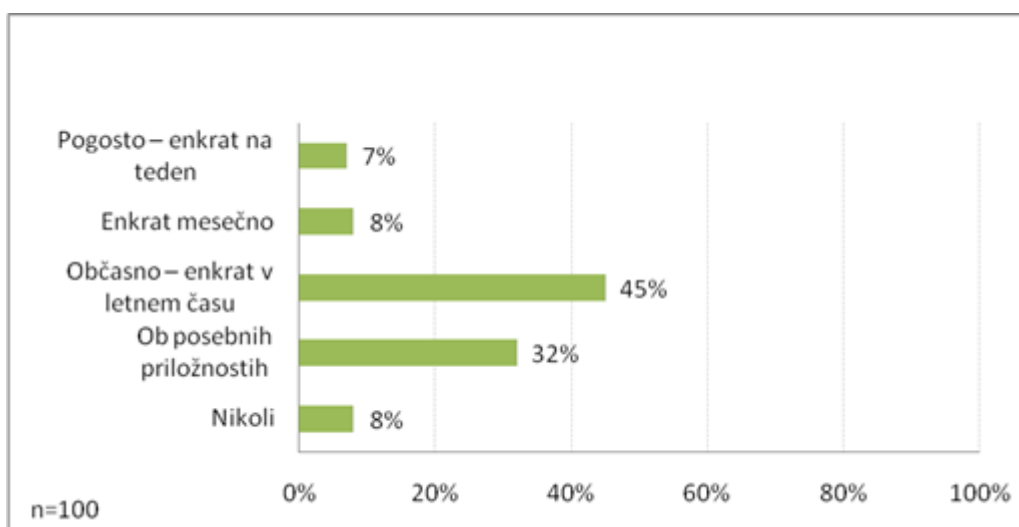
Preglednica 5: Sestava anketiranih v % po tem, ali sami skrbijo za vrt in spolu, 2011

Skrb za vrt	Vsi	Ženske	Moški
Za vrt skrbi sam/a	56	61,1	42,9
Za vrt skrbi sam/a le občasni	15	12,5	21,4
Sam/a ne skrbi za vrt	17	13,9	25,0
Nima vrta	12	12,5	10,7
Skupaj	100	100	100

Za vrt stalno skrbi 56 % anketiranih, med njimi 61,1 % žensk in 42,9 % moških. Občasno za vrt skrbi 15 % anketiranih, med katerimi je 12,5 % žensk in 21,4 % moških. Za vrt jih samih ne skrbi 17 % anketiranih, med njimi 13,9 % žensk in 25 % moških. 12 % jih nima vrta, žensk je med njimi 12,5 % in 10,7 % moških..

4.2 ANKETIRANI KOT OBISKOVALCI PARKOV

4.2.1 Pogostost obiskovanja parkov

Slika 14: Sestava anketiranih v % po pogostosti obiskovanja parkov, 2011

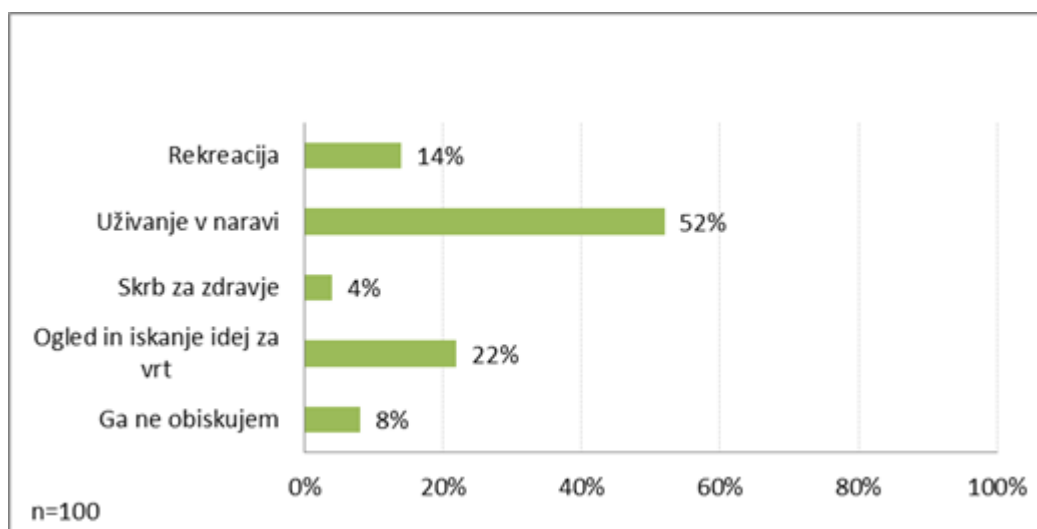
Največ anketiranih, 45 %, obišče park občasno; torej enkrat v letnem času. Ob posebnih priložnostih ali prireditvah park obišče 32 % anketiranih. Takih, ki parka nikoli ne obiščejo je 8 %, prav toliko jih park obišče enkrat mesečno. Pogosto, nekajkrat na teden, obišče park 7 % anketiranih.

Preglednica 6: Sestava anketiranih v % po pogostosti obiskovanja parkov in spolu, 2011

Pogostost obiskovanja parkov	Ženske	Moški
Pogosto - enkrat na teden	8,0	3,6
Enkrat mesečno	7,0	10,7
Občasno - enkrat v letnem času	49,0	35,7
Ob posebnih priložnostih - prireditvah	28,0	42,9
Nikoli	8,0	7,1
Skupaj	100	100

Skoraj polovica, 49 %, anketiranih žensk in dobra tretjina, 36 %, anketiranih moških obišče park občasno oziroma enkrat v letnem času. Več moških, 43 %, kot žensk, 28 %, pa obišče park najpogosteje ob posebnih priložnostih.

4.2.2 Razlogi za obisk parka

Slika 15: Sestava anketiranih v % po razlogih za obisk parka, 2011

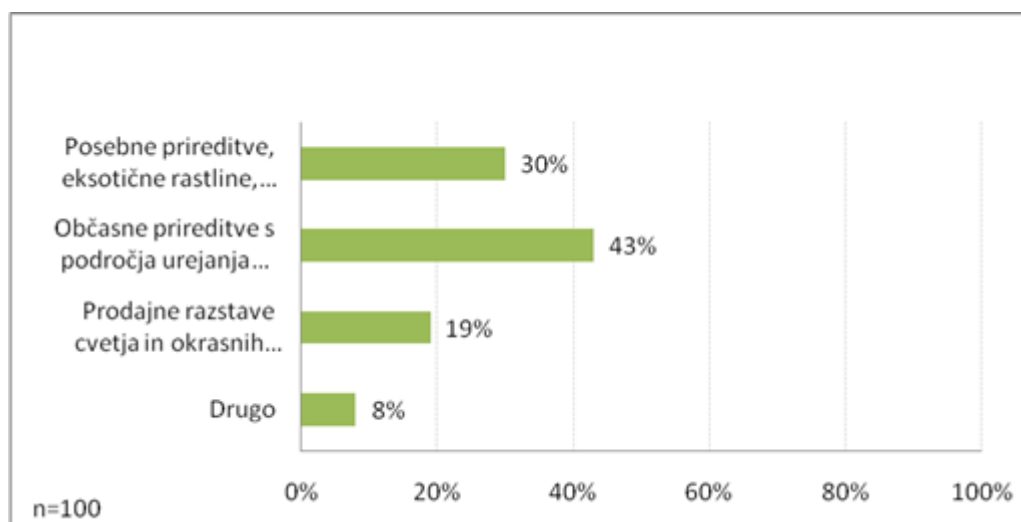
Najpogosteje anketirani obiskujejo park zaradi uživanja v naravi (52 %). Drugi najpomembnejši razlog za obiskovanje parka je ogled in nabiranje idej za ureditev lastnega vrta. Ta razlog se je navedlo 22 % anketiranih. Zaradi rekreacije obiskuje park 14 % anketiranih in 4 % zaradi skrbi za zdravje. Parka ne obiskuje 8 % anketiranih.

Preglednica 7: Sestava anketiranih v % po razlogih za obisk parka in spolu, 2011

Razlogi za obisk parka	Ženski	Moški
Rekreacija	12,5	17,8
Uživanje v naravi	50,0	57,2
Skrb za zdravje	4,2	3,6
Ogled in iskane idej za vrt	25,0	14,3
Ga ne obiskuje	8,3	7,1
Skupaj	100	100

Zaradi uživanja v naravi obišče park 50 % žensk in 57 % moških. Iskanje ideje za ureditev lastnega vrta je kot razlog za obisk parka navedlo 25 % žensk in 14 % moških. Park obišče zaradi rekreacije 12 % žensk in 18 % moških. Najmanj anketirancev obiskuje park zaradi skrbi za zdravje. Ta razlog je navedlo po 4 % žensk in moških.

4.2.3 Vsebine, ki jih anketirani v parkih pogrešajo

Slika 16: Sestava anketiranih v % po vsebinah, ki jih v parkih najbolj pogrešajo, 2011

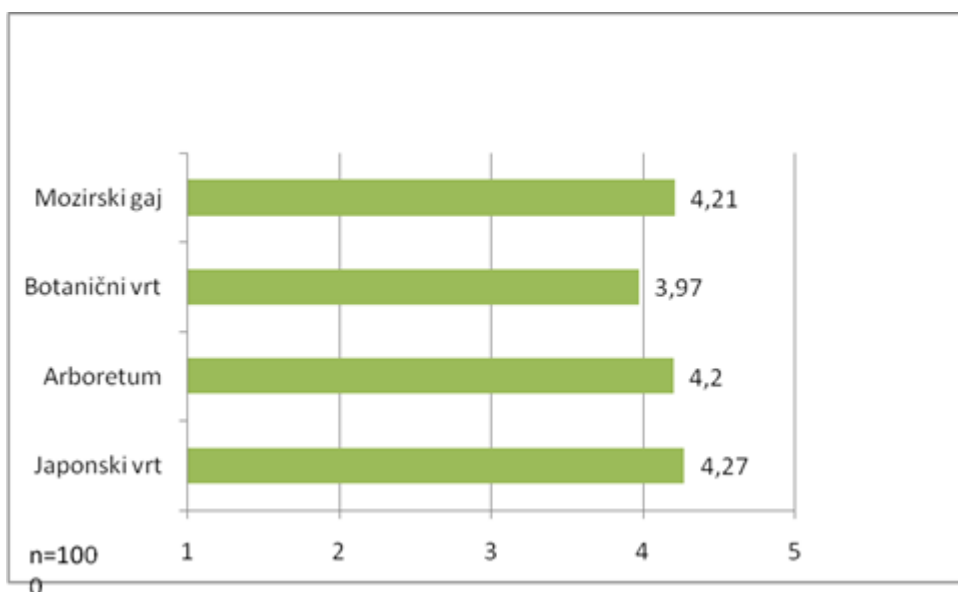
Anketirani v parkih najbolj pogrešajo občasne prireditve s področja urejanja vrtov, kar jih je navedlo 43 %. Kar 30 % anketiranih najbolj pogreša posebne prireditve, eksotične rastline, rozarije, 19 % anketiranih pa prodajo cvetja in okrasnih rastlin. Druge razloge je navedlo 8 % anketiranih, in sicer bolj urejeni parki (1 %), premalo oglasov za posamezen park (1 %), urejenost toaletnih prostorov v parku (2 %), prodajno mesto »vse za prosti čas« - nakup cvetja in rastlin, načrtovanje vrtov, vrtno pohištvo - (1 %). Ničesar pa ne pogreša 3 % anketiranih.

Preglednica 8: Sestava anketiranih v % po vsebinah, ki jih pogrešajo v parkih in spolu, 2011

Vsebine, ki jih pogrešajo	Ženski	Moški
Posebne prireditve, eksotične rastline, rozarije, ...	27,8	35,7
Občasne prireditve s področja urejanja vrtov	45,8	35,7
Prodajne razstave cvetje in okrasne rastline,	22,2	10,7
Drugo	4,2	17,9
Vsi	100	100

Občasne prireditve s področja urejanja vrtov najbolj pogreša 46 % vseh anketiranih žensk in 36 % vseh anketiranih moških. Moški v primerjavi z ženskami v parkih najbolj pogrešajo tudi posebne prireditve, eksotične rastline, rozarije. Takšnih anketirancev je 36 % moških in 28 % žensk. Prodajne razstave cvetja in okrasnih rastlin najbolj pogreša 22 % anketiranih žensk in 11 % anketiranih moških. Druge razloge je navedlo 4 % vseh anketirank in 18 % vseh anketirancev.

4.3 OCENA PRIVLAČNOSTI POSAMEZNIH PARKOV

Slika 17: Povprečna ocena (5-zelo ugaja, 1-splošno ne ugaja), ki so jo anketirani pripisali posameznemu parku, 2011

Anketiranim so parki na splošno zelo všeči. Povprečno oceno 4,27 je dobil japonski vrt, 4,21 Mozirski gaj, 4,2 Arboretum Volčji potok, 3,97 Botanični vrt.

Preglednica 9: Sestava anketiranih v % po oceni (5-zelo ugaja, 1-sploš ne ugaja), ki so jo pripisali posameznemu parku, 2011

	Sploh ne ugaja (1)	Ne ugaja (2)	Niti ne ugaja niti ugaja (3)	Ugaja (4)	Zelo ugaja (5)	Skupaj
Japonski vrt	0	2	16	35	47	100
Botanični vrt	0	4	24	43	29	100
Arboretum Volčji potok	0	0	15	50	35	100
Mozirski gaj	0	0	16	47	37	100

Arboretum Volčji potok je z oceno 4 (ugaja) ocenilo 50 % anketiranih in z oceno 5 (zelo mi ugaja) 29 % anketiranih. Med anketiranimi ni bilo nikogar, ki bi vrt ocenil z 1 (sploh mi ne ugaja) ali z 2 (ne ugaja). Japonski vrt je 47 % anketiranih ocenilo z oceno 5 (zelo ugaja) in z oceno 4 (ugaja) 35 % anketiranih. Japonskega vrta ni nihče ocenil z 1 (sploh mi ne ugaja, z oceno 2 (ne ugaja) pa jih je ocenilo 2 % anketiranih. Mozirski Gaj je 47 % anketiranih ocenilo z oceno 4 (ugaja) ter z oceno 5 (zelo mi ugaja) 37 % anketiranih. Med anketiranimi ni bilo nikogar, ki bi Mozirski gaj ocenil z oceno 1 (sploh mi ne ugaja) in z oceno 2 (ne ugaja). Botanični vrt je 43 % anketiranih ocenilo z oceno 4 (ugaja) in 29 % anketiranih z oceno 5 (zelo mi ugaja). Botanični vrt ni nihče ocenil z oceno 1 (sploh mi ne ugaja), z oceno 2 (ne ugaja) pa ga je ocenilo 4 % anketiranih.

4.4 POZNAVANJE JAPONSKEGA VRTA

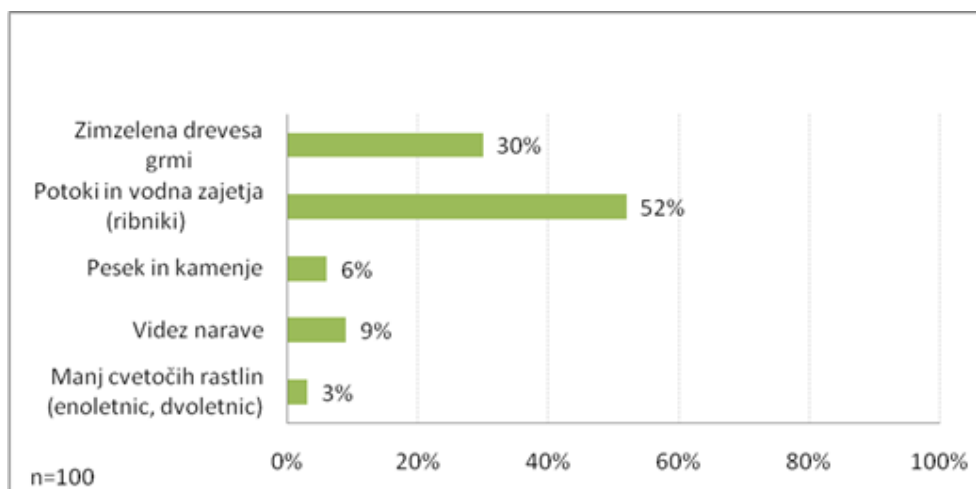
Japonski vrt pozna 49 % anketiranih, 51 % je takih, ki japonskega vrta ne poznajo.

Preglednica 10: Sestava anketiranih v % po poznavanju japonskega vrta in spolu, 2011

Poznavanje japonskega vrta	Ženske	Moški
Pozna japonski vrt	45,8	57,1
Japonskega vrta ne pozna	54,2	42,1
Vsi	100	100

Japonski vrt pozna 49 % anketiranih. Med ženskami je takih, ki poznajo japonski vrt 46 % in med moškimi kar 57 %. Le 16 % anketiranih je že obiskalo japonski vrt. Med anketiranimi japonskega vrta še nima nihče.

4.4.1 Elementi, ki anketiranim na japonskem vrtu najbolj ugajajo

Slika 18: Sestava anketiranih v % po elementih, ki jim na japonskem vrtu najbolj ugajajo, 2011

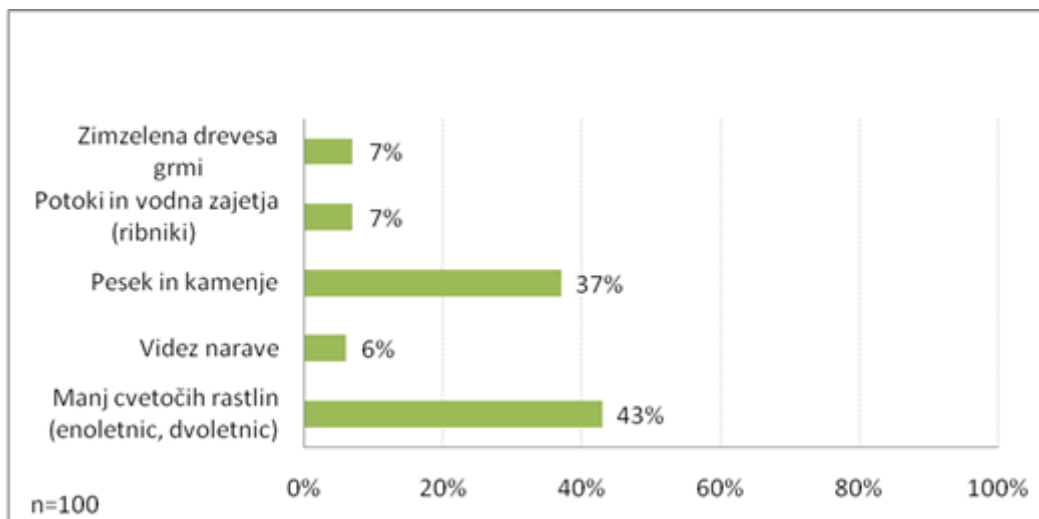
Več kot polovica anketiranih, 52 %, je kot najbolj všečne na japonskem vrtu navedlo vodne motive, potoke in vodna zajetja. Zimzelena drevesa in rastline je kot najbolj všečen element japonskega vrta navedlo 30 % anketiranih, videz narave 9 % anketiranih in pesek ter kamenje 6 % anketiranih. To, da je v japonskem vrtu manj cvetočih rastlin ugaja 3 % anketiranih.

Preglednica 11: Sestava anketiranih v % po elementih, ki jim na japonskem vrtu najbolj ugajajo in spolu, 2011

Element, ki najbolj ugajajo	Ženske	Moški
Zimzelena drevesa in grmi	30,6	28,6
Potoki in vodna zajetja (ribniki)	52,8	50,0
Pesek in kamenje	6,9	3,6
Videz narave	6,9	14,3
Manj cvetočih rastlin	2,8	3,6
Vsi	100	100

Polovici anketiranih žensk in moških, 53 % oziroma 50 %, navaja, da jim na japonskem vrtu najbolj ugajajo potoki in vodna zajetja. Zimzelena drevesa in grmi ugajajo slabi tretjini anketiranih, tako žensk (31 %) kot moških (29) %. Da jim najbolj ugaja videz narave je navedlo 7 % anketiranih žensk in 14 % anketiranih moških, da jim najbolj ugajata pesek ter kamenje 7 % anketirank in 4 % anketirancev in pa to, da je manj cvetočih rastlin pa 3 % anketirank in 4 % anketirancev.

4.4.2 Elementi, ki anketiranim na japonskem vrtu najmanj ugajajo

Slika 19: Sestava anketiranih po elementih, ki jim v japonskem vrtu najmanj ugajajo, 2011

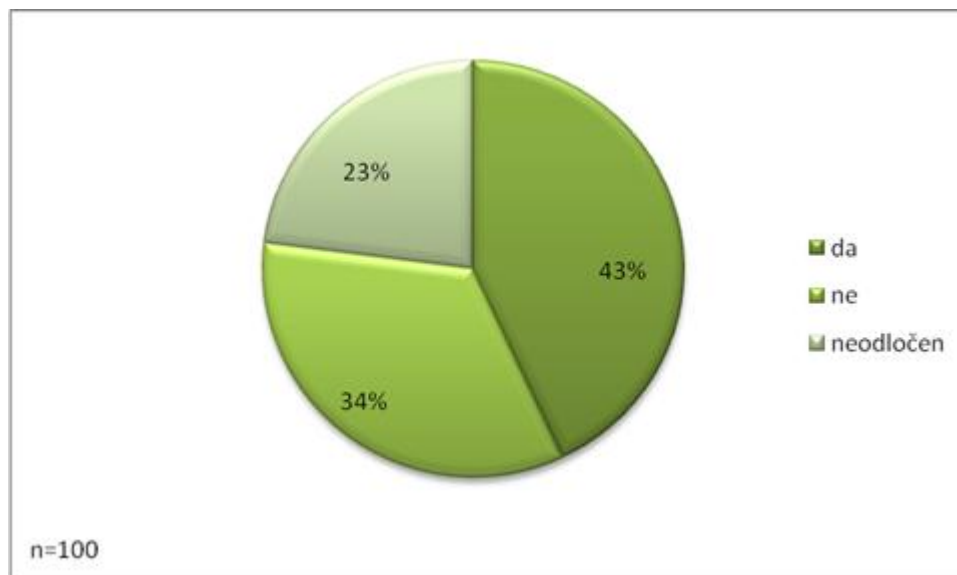
43 % anketiranim je pri japonskem vrtu najmanj všeč to, da je manj cvetočih rastlin. Anketiranim najmanj ugaja tudi to, da je na japonskem vrtu pesek in kamenje, kar jih je navedlo 37 %. Zimzelena drevesa in grmi ter potoki in vodna zajetja manj ugajajo 7 % anketiranim. Videz narave je kot najmanj všečno navedlo 6 % anketiranih.

Preglednica 12: Sestava anketiranih v % po elementih, ki jim na japonskem vrtu najmanj ugajajo in spolu, 2011

Element, ki najmanj ugaja	Ženske	Moški
Zimzelena drevesa in grmi	7,0	7,1
Potoki in vodna zajetja (ribniki)	7,0	7,1
Pesek in kamenje	41,6	25,0
Videz narave	4,2	10,7
Manj cvetočih rastlin	40,3	50,0
Vsi	100	100

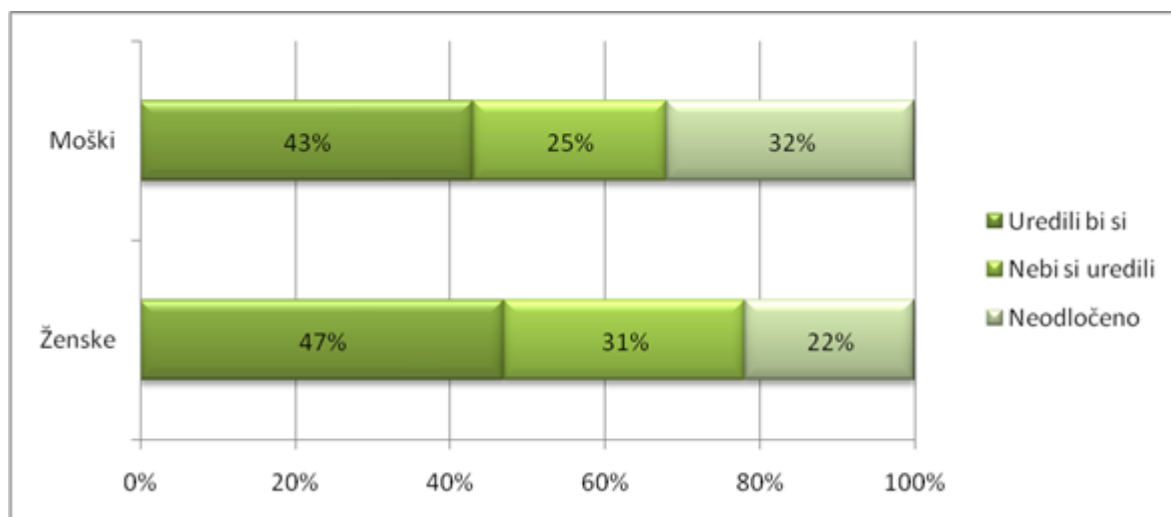
Med anketiranimi, ki jim najmanj ugaja manj cvetočih rastlin je 40 % žensk in 50 % moških. Anketiranim manj ugajajo tudi pesek in kamenje, kar je navedlo 42 % žensk in 25 % moških. Zimzelena drevesa in grmi, potoki in vodna zajetja ter videz narave manj ugajajo 7 % anketiranim, med njimi 7 % ženskam in 7 % moškim.

4.4.3 Pripravljenost, da si uredijo japonski vrt

Slika 20: Sestava anketiranih v % po pripravljenosti, da si uredijo japonski vrt, 2011

Ureditve japonskega vrta doma bi se lotilo 43 % anketiranih, 34 % anketiranih se tega ne bi lotilo, 23 % pa jih je glede tega neodločenih.

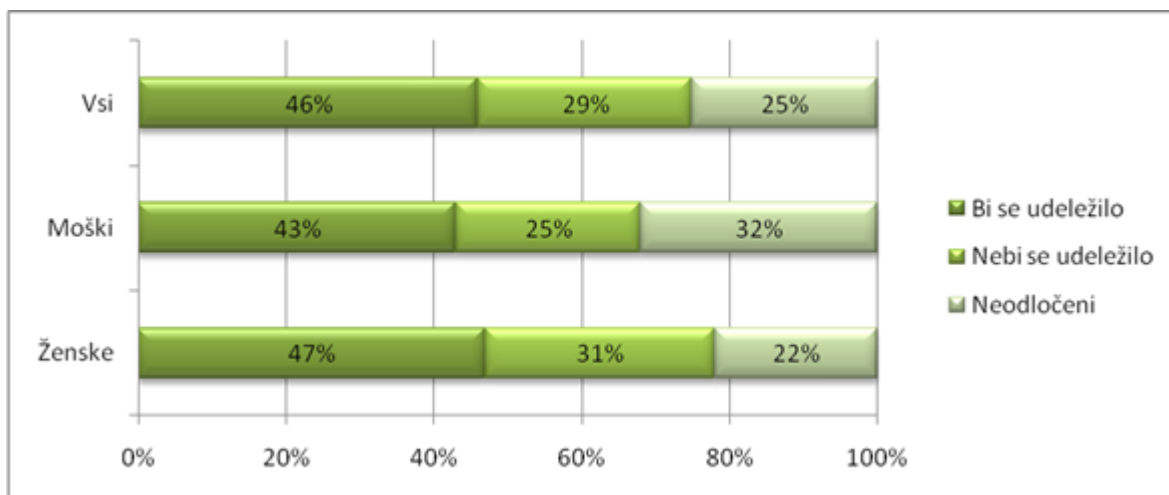

Slika 21: Sestava anketiranih v % po pripravljenosti, da si uredijo japonski vrt in po spolu, 2011

Da bi si uredilo japonski vrt je pripravljenih nekaj večji delež žensk (47 %) kot moških (43 %). Enako velja tudi za anketirane, ki so glede tega neodločeni. Med ženskami je takih 22

%, med moškimi pa 32 %. Med ženskami se jih ureditve japonskega vrta ne bi lotilo 31 %, med moškimi 25 % anketiranih.

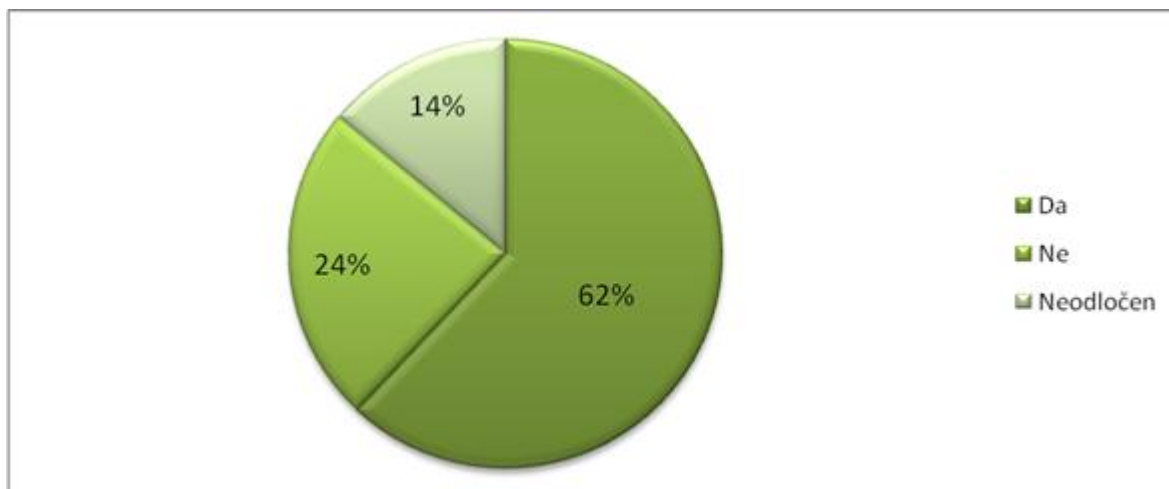
4.4.4 Pripravljenost, da se udeležijo delavnice na temo japonskega vrta

Slika 22: Sestava anketiranih po pripravljenosti, da se udeležijo delavnice na temo japonskega vrta in po spolu, 2011

Slika prikazuje, da bi se delavnic na temo japonskega vrta udeležilo 46 % anketiranih. Med ženskami je takih 47 %, med moškimi 43 %. Delavnic na temo japonskega vrta se ne bi udeležilo 29 % anketiranih. Med ženskami jih je tako odgovorilo 31 %, med moškimi 25 %. Glede udeležbe na delavnicah na temo japonskega vrta jih je neodločenih 29 %. Med ženskami je takih 22 %, med moškimi 32 % anketiranih.

4.4.5 Prodaja elementov za napravo japonskega vrta na posebnem oddelku

Slika 23: Sestava anketiranih glede na mnenje o prodaji elementov za napravo japonskega vrta na posebnih oddelkih v vrtnih centrih, 2011

Med anketiranimi je 62 % takih, ki menijo, da bi bilo dobro, če bi elemente za napravo japonskega vrta prodajali na posebnih oddelkih. Takih, ki menijo, da to ni potrebno, je med anketiranimi 24 %, neodločenih pa je 14 %.

4.5 STROŠKI IZDELAVE IN VZDRŽEVANJA JAPONSKEGA VRTA

Ker je raziskava pokazala, da je ljudem najbolj všeč japonski vrt tipa sprehajalni vrt, se bodo stroški izdelave nanašali na ta tip japonskega vrta. Tak vrt bi bil večji (meril bi približno 400 m²) in zato za izdelavo sicer dražji, vendar bi vseboval vse prvine, ki so ljudem najbolj všeč, vodo ter vodna zajetja. Primer sprehajalnega vrta po katerem je bil narejen izračun sem povzela po Chesshiru.

Slika 24: Primer sprehajalnega vrta (povzet po Chesshire, 2006) za katerega je narejen izračun

Preglednica 13: Izračun stroškov rastlin

Rastline	Kos	Cena na kos, EUR	Strošek skupaj, EUR
<i>Acer palmatum</i> – Pahljačasti javor	3	150,00	450,00
<i>Buxus sempervirens</i> - Pušpan	15	150,00	2250,00
<i>Buxus sempervirens</i> – Pušpan (za ograjo)	10	50,00	500,00
<i>Bambus- Phyllostachys</i>	2	60,00	120,00
<i>Iris ensata</i> – Škrlatna perunika	16	5,00	80,00
<i>Pinus densiflora</i> – Japonski rdeči bor	1	150,00	150,00
<i>Pinus thumbergii</i> – Japonski črni bor	2	150,00	300,00
<i>Pachysandra terminalis</i> – Pahisandra	10	3,00	30,00
<i>Prunus subhirtella pendula</i> – Povešava okrasna češnja	3	150,00	450,00
Travna ruša	300 m ²	6,00	1800,00
<i>Wisteria floribunda</i> – Glicinija	10	10,00	100,00
SKUPAJ			6230,00

Rastline, ki bi bile v vrtu, so prilagojene razmeram v Sloveniji. To ne bi bile zelo mlade rastline, saj bi morali drugače čakati več let, da bi bil viden učinek japonskega sprehajalnega vrta. Vendar pa rastline tudi ne bi bile povsem dorasle. Rastline, ki bi bile tako posajene v japonskem sprehajalnem vrtu, bi stale okoli 6.230 EUR.

Preglednica 14: Izračun stroškov materiala

Material	Kos	Cena na kos, EUR	Strošek skupaj, EUR
Vrtna uta	1	1800,00	1800,00
Vrtna pergola	1	1000,00	1200,00
Pot z pohodnega kamenja	1	500,00	500,00
Lesena bambusna ograja	1	200,00	200,00
Leseni most	1	150,00	150,00
Leseni piloti	1	80,00	80,00
Kamniti most	1	500,00	500,00
Lanternna iz granita	1	400,00	400,00
SKUPAJ			4830,00

Stroški materiala lesenih in kamnitih motivov v sprehajalnem japonskem vrtu znašajo približno 4.830 EUR.

Preglednica 15: Izračun stroškov materiala za izdelavo potoka in vodnega zajetja

Material za izdelavo potoka in vodnega zajetja	Kos	Cena na kos, EUR	Strošek skupaj, EUR
Mivka 0,3 – 0,8 mm	900 kg	70,00	70,00
Filc	60 m ²	5,00	18,00
Folija za ribnik	60 m ²	5,50	330,00
Pesek in prod	5 m ³	22,00	110,00
Kamenje	6 m ³	15,00	90,00
Voda	8 m ³	1,50	12,00
Črpalka z vodnim filtrom	1	1800,00	1800,00
SKUPAJ			2430,00

Material, ki bi ga potrebovali za izdelavo potoka ter vodnega zajetja, bi stal približno 2.430 EUR.

Preglednica 16: Izdelava japonskega vrta

Delo	Kos	Cena na kos, EUR	Strošek skupaj, EUR
Zasaditev rastlin, postavitev ograj, pergole, ute	120 ur	35,00	4200,00
Polaganje travne ruše	300 m ²	2,00	600,00
Izoblikovanje terena in izkop ribnika	60 ur	60,00	3600,00
Izdelava vodnih tokov in ribnika	135 ur	35	4725,00
Polaganje kamenja	80 ur	60	4800,00
Napeljava elektrike za vodno črpalko z filtrom	1	150,00	150,00
SKUPAJ			18.075,00

Stroški dela za napravo sprehajalnega japonskega vrta bi znašali približno 18.075 EUR. Ti stroški vključujejo poravnavo ter izkop terena, zasaditev rastlin, polaganje trave, polaganje kamenja, poti, napeljavo elektrike ter izdelavo vodnega zajetja in potokov.

Preglednica 17: Vzdrževanje japonskega vrta

Vzdrževanje japonskega vrta / letno	Kos	Cena na kos, EUR	Strošek skupaj, EUR
Poraba elektrike za vodno črpalko	12	6,00	72,00
Košnja trave	10	25,00	250,00
Urejanje okolice, obrezovanje dreves, dognovanje rastlin in trave	10	25,00	250,00
Čiščenje ribnika	10	25,00	250,00
Voda	3 m ³	1,50	4,50
SKUPAJ			826,50

Za vzdrževanje japonskega sprehajalnega vrta bi letno potrebovali okoli 827 EUR. Cena vključuje letno porabo elektrike za vodno črpalko, košnjo trave, čiščenje ribnika, rez dreves, čiščenje okolice, dognovanje rastlin in strošek porabe vode. Strošek letne oskrbe v primerjavi s cvetočimi vrtovi, ki jih poznamo v Sloveniji, ni velik.

Preglednica 18: Stroški naprave in vzdrževanje sprehajalnega vrta

Skupni stroški naprave sprehajalnega japonskega vrta	EUR
Rastline	6230,00
Material	4830,00
Material za izdelavo potoka in vodnega zajetja	2430,00
Delo	18.075,00
SKUPAJ	31.565,00
Vzdrževanje japonskega vrta / letno	826,50
SKUPAJ	32.391,50

Stroški naprave sprehajalnega japonskega vrta bi bili nekoliko večji kot pri cvetočih vrtovih, ki jih poznamo v Sloveniji. Sprehajalni vrt prvo leto še ne bi imel prave ali končne podobe, saj bi bile rastline dokaj mlade. Ne bi pa bilo potrebno vsako leto kupovati enoletnic, dvoletnic, čebulnic ali drugih rastlin za vrtove, ki jih imamo v Sloveniji. Za takšne vrtove, ki jih imamo pri nas, moramo rastline kupovati kar dvakrat letno. Stroški vzdrževanja japonskega vrta so nižji v primerjavi z oceno stroškov vzdrževanja cvetočih vrtov, saj je slednje potrebno v poletnih mesecih več zalivati, če želimo, da bujno cvetijo.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

V Sloveniji imamo vrtove različnih tematik. Najbolj razširjeni so vrtovi renesanse in baroka, pri katerih so najbolj pogosto opažene geometrijske oblike. Te vrtove sestavlja tudi veliko enoletnih rastlin. Japonski vrtovi pa ponazarjajo naravo in vsebujejo drevesa, grmovnice in trajnice. Torej, v teh vrtovih malokdaj najdemo enoletne in dvoletne rastline.

Anketirani so navedli, da parke v Sloveniji najpogosteje obiščejo zaradi uživanja v naravi ter iskanja idej za svoj vrt. Iz ankete smo razbrali, da so anketiranim cvetoče enoletne in dvoletne rastline, ki so pogoste v večjih poznanih vrtovih po Sloveniji, zelo všeč. V teh vrtovih so kljub temu pogrešali posebne prireditve, eksotične rastline in druge dejavnosti, ki bi jim te vrtove še bolj približali. Ugajajo jim tudi japonski vrtovi, med njimi pa najbolj sprehajalni vrt in čajni vrt. Pri tem pa anketirani menijo, da japonske vrtove premalo poznajo. Navedli so, da bi kupovali izdelke za izdelavo japonskega vrta, če bi bili razporejeni na posebnih oddelkih v vrtnih centrih, ker bi jim tako lahko približali japonske vrtove. Prav tako bi jim lahko na teh oddelkih pri izdelavi japonskega vrta svetovali in jim pomagali. Da bi lažje izdelali japonski vrt, bi se večina anketiranih udeležila delavnic na temo japonskega vrta.

5.2 SKLEPI

Glede na anketo lahko povzamemo, da ljudje japonskih vrtov še ne poznajo zelo dobro, a bi jih radi spoznali. Ljudje si želijo sprememb v vrtovih, ki jih poznajo, prav tako pa bi radi spoznali še kakšen nov in drugačen vrt, na primer japonski vrt.

Kalkulacija izdelave japonskega vrta je pokazala, da bi ljudje za izdelavo japonskega vrta potrebovali precejšen vložek v primerjavi z izdelavo cvetličnega vrta. Vendar bi bili stroški vzdrževanja japonskega vrta bistveno manjši od stroškov vzdrževanja cvetličnega vrta zaradi dreves, grmovnic in trajnic, ki jih ni potrebno menjati vsako leto, kot pri cvetličnih vrtovih.

6 POVZETEK

V Sloveniji je zelo malo raziskav v zvezi z vzhodnjaško vrtno tradicijo. Zato je cilj diplomske naloge, da s pomočjo ankete ugotovimo, ali Slovenci poznajo japonski vrt in kakšno je njihovo mnenje o njem, glede na to, da na njem ni veliko cvetočih rastlin ter da ocenimo stroške naprave in vzdrževanja japonskega vrta. Rezultati ankete kažejo, da Slovenci radi obiskujejo parke predvsem za sprostitev in za iskanje novih idej za svoj vrt. Vendar bi si anketirani želeli, da bi bilo v naštetih parkih in vrtovih (Mozirski Gaj, Arboretum Volčji potok, Botanični vrt) več prodajnih mest, kjer bi lahko nakupili vse materiale in rastline za ureditev svojih vrtov. Nekateri so tudi mnenja, da parki niso dovolj urejeni. Zelenice in gredice so velikokrat poraščene s plevelom. Najdejo se tudi razni odpadki in smeti. V parkih primanjkuje toaletnih prostorov, ob poteh ni postavljenih dovolj klopi ali sedežev za počivanje in sprostitev ter opazovanje rastlin. Anketiranci pogrešajo označevalne tablice z imeni rastlin, dreves, grmovnic, trajnic in enoletnih ali dvoletnih rastlin. Iz ankete je razvidno, da imajo ljudje radi baročne in renesančne vrtove ter barvitost cvetočih rastlin. Takšne ureditve, kot so pri nas, jim ustrezajo. Pokazalo se je tudi, da ima veliko anketiranih doma vrtove, ki jih radi urejajo. Veliko ljudi bi si želelo drugačno ureditev domačega vrta, na primer japonskega vrta, čeprav jih v teh vrtovih najbolj moti pomanjkanje cvetočih rastlin. Kalkulacija izdelave japonskega vrta je pokazala, da bi ljudje za izdelavo japonskega vrta potrebovali precejšen vložek v primerjavi z izdelavo cvetličnega vrta. Vendar bi bili stroški vzdrževanja japonskega vrta bistveno manjši od stroškov vzdrževanja cvetličnega vrta zaradi dreves, grmovnic in trajnic, ki jih ni potrebno menjati vsako leto, kot pri cvetličnih vrtovih.

7 VIRI

- Bojc S. 2012. Japonski vrt: vsak element ureditve vrta ima določeno mesto in pomen.
<http://www.delo.si/druzba/panorama/japonski-vrt-vsak-element-ureditve-ima-doloceno-mesto-in-pomen.html> (19. maj. 2012)
- Chesshire C. 2006. Japanese gardening: An inspirational guide to designing and creating an authentic Japanese garden with over 260 exquisite photographs. UK, Anness Aquamarine: 160 str.
- Greene G. The Japanese garden. 2009
<http://www.thejapanesegarden.com>, (4. sep. 2009)
- Horton A. 2003. Ortho's all about creating japanese gardens. Iowa, Meredith Books: 112 str.
- Japanese Gardens. 2008.
<http://learn.bowdoin.edu/japanesegardens/elements/bridges/bridges.html> (29. sep. 2009)
- Japonski vrt. 2009. Vrt in okolica.
<http://www.slonep.net/vrt-in-okolica/urejanje-vrta/japonski-vrt> (20. okt. 2010)
- Kravanja N. 1996(a). Zgodovinski vrtovi na Japonskem. Vrtnar, revija za vrtno in cvetlično kulturo, 5, 1: 37-39
- Kravanja N. 1996(b). Vrtnarji in rez drevnine na Japonskem. Vrtnar, revija za vrtno in cvetlično kulturo, 5, 3: 6-7
- Kenkyujo. Tatisu Teien 1991. Garden views III Water and stream gardens. 1st edition. Tokyo, Nippan books: 127 str.
- Likar M. Vrtnar - Japonski vrt. 2006.
http://www.okrasnivrt.com/vrtnar/japonski_vrt.php (6. sep. 2006)
- Nitschke G., 2007. Japanese gardens. Right Angle and Natural Form. Köln, Taschen GmbH: 239 str.
- Ogrin D. 1993. Vrtna umetnost sveta. Ljubljana, Založba Pudon v sodelovanju z EWO: 204 str.
- Oman L. Japonski vrtovi. 2009.
<http://luka.bubi.si/2009/04/japonski-vrtovi/> (20.jul. 2010)
- Reil S. Japanese garden. 2009. Scott Reil Garden Design.
www.helpfulgardener.com/japanese/ (28. sep. 2009)

- Seike K. 1992. A Japanese touch for your garden. Tokyo, New York, London: Kodansha International: 80 str.
- Skrivnostni japonski vrt: oaza miru, lepote in zdravja. 2012. Dnevnik d.d.
<http://mojdom.dnevnik.si/sl/Vrt+in+okolica/4588/Skrivnostni+japonski+vrt%3A+oaza+miru+lepote+in+zdravja> (25. maj. 2012)
- Strgar J. 2006. Srečanje z japonskimi vrto. V: Mohorjev koledar 2006. Celje, Mohorjeva družba: 222-225
- Štular T. 2004. Japonski vrtovi. Gea, 2: 54-57
- Šuen D., 2011. Japonski vrt v San Franciscu. Rože in vrt. 10, 4: 40-43
- Toman T. Kratka zgodovina japonskih vrto. 2010
<http://www.ribniki.si/content/kratka-zgodovina-japonskih-vrto.> (16. sep. 2010)
- Zen vrt v duhovnem zelenju. 2012.
[http:// www.bakker.si/artkel/vrtnarski-napotki/vrsta-vrta/japonski-vrt/zen-vrt-v-duhovnem-zelenju/](http://www.bakker.si/artkel/vrtnarski-napotki/vrsta-vrta/japonski-vrt/zen-vrt-v-duhovnem-zelenju/) (10. jun.2012)

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici gospe prof. dr. Katji Vadnal za pomoč in usmeritev pri diplomskem delu, in da mi je omogočila napisati diplomsko nalogo, ki mi je vzbudila veliko zanimanja.

Zahvala gre tudi mojemu očetu Stanku Tomažiču za vso podporo, potrpežljivost in vzpodbudo v času študija.

Hvala vsem drugim družinskim članom in prijateljem, posebej Dejanu Tomažiču ter Nini in Martinu Mišič, pri pomoči in nastanku diplomskega dela.

PRILOGE

Anketa

Anketo izvajamo v okviru diplomskega dela, ki je pod mentorstvom prof. dr. Katje Vadnal, pripravlja ga študentka visokošolskega strokovnega študija agronomije, Ana Tomažič. Jamčimo za anonimnost podatkov in tudi, da bodo podatki uporabljeni izključno za pripravo diplomske naloge.

1. Kako pogosto obiskujete parke?
 - a) Pogosto – nekajkrat na teden
 - b) Enkrat mesečno
 - c) Občasno – enkrat v letnem času
 - d) Ob posebnih priložnostih – prireditvah
 - e) Nikoli

2. Zakaj obiskujete parke?
 - a) Rekreacija
 - b) Uživanje v naravi
 - c) Skrb za zdravje
 - d) Ogled in iskanje idej za svoj vrt
 - e) Jih ne obiskujem

3. Ali v naših parkih pogrešate:
 - a) Posebne prireditve (eksotične rastline, rozarije, ...)
 - b) Občasne prireditve s področja urejanja vrtov
 - c) Prodajne razstave cvetja in okrasnih rastlin
 - d) Drugo: _____

4. Ali imate vrt?
 - a) Da
 - b) Ne

5. Ali za vrt skrbite sami?
 - a) Da
 - b) Ne
 - c) Občasno

6. Kakšni vrtovi so vam najbolj všeč? (oceni privlačnost naslednjih parkov z oceno od 1 do 5, s tem da 1 – pomeni sploh mi ni všeč in 5 – pomeni zelo mi je všeč)
 - a) Japonski vrt 1 2 3 4 5
 - b) Arboretum 1 2 3 4 5
 - c) Botanični vrt 1 2 3 4 5
 - d) Ne poznam vrtov

7. Ali poznate japonski vrt?
 - a) Da
 - b) Ne

8. Ali ste že kdaj obiskali japonski vrt?
 - a) Da
 - b) Ne

9. Ali imate japonski vrt?
 - a) Da
 - b) Ne

10. Kaj vam je pri japonskem vrtu najbolj všeč?
 - a) Zimzelena drevesa in grmi
 - b) Potoki in vodna zajetja
 - c) Pesek in kamenje
 - d) Videz narave
 - e) Manj cvetočih rastlin (enoletnic, dvoletnic,...)

11. Kaj vam je pri japonskem vrtu najmanj všeč?
 - a) Zimzelena drevesa in grmi
 - b) Potoki in vodna zajetja
 - c) Pesek in kamenje
 - d) Videz narave
 - e) Manj cvetočih rastlin (enoletnic, dvoletnic,...)

12. Ali bi se lotili ureditve japonskega vrta?
 - a) Da
 - b) Ne
 - c) Neodločen

13. Ali bi se bili pripravljene udeležiti delavnic na temo japonskega vrta?
 - a) Da
 - b) Ne
 - c) Neodločen

14. Ali menite da bi bilo primerno, da ves potreben material (skale, pesek, rastline,...) za japonski vrt prodajali v posebnih oddelkih vrtnih centrov?
 - a) Da
 - b) Ne
 - c) Neodločen

15. Ali bi v vrtnem centru kupovali stvari, ki so potrebne za ureditev japonskega vrta?
 - a) Da
 - b) Ne
 - c) Neodločen

16. Starost: _____ let

17. Spol (obkroži):
 - a) Ženska
 - b) Moški

18. Izobrazba:

- a) Osnovna šola
- b) Poklicna – srednja
- c) Višja oz. visoka

19. Kako ocenjujete vaš gmotni položaj?

- a) Podpovprečen
- b) Povprečen
- c) nadpovprečen